ГОД. XXXII КН. 7-8

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

Редакция и администрация — София, Позитано 6, тел. № 2-75-89
Пощенска чекова смѣтка № 672. Абонаментъ: за членове 40 л., за нечленове 100 л.

DER BULGARISCHE TURIST

Zeitschrift des Bulgarischen Turistenverbandes, Hauptschriftleiter BOJIDAR STOITSCHKOW
Schriftleitung: Positano 6, Tel. № 2-75-89

Година XXXII — 1940 Септемврий — Октомврий Книжка 7—8

НАШЕТО СПИСАНИЕ

Тридесеть и две години е излизало. И винаги е било добро. Винаги е било съ времето си. Било е подъ уредбата на лица съ най-разнообразно призвание, отъ най-различно общество, съ най-различни планинарски схващания; всѣкога обаче, то се е развивало подъ знака на единъ знаменатель, а именно опознаване и оценяване на българската земя, по-частно на планината, и чрезъ това насаждане на обичь и почить къмъ тѣхъ.

И днесъ ние виждаме планинитѣ ни вече обходени и опознати; повдъхновенитѣ ги застроиха и описаха.

Лѣтното опознаване на планината поради желанието и за зимното ѝ обхождане и разучаване — създаде се скиорското странствуване по планината. Тѣзи пѣкъ които търсѣха нови пѫтища изъ нея, туриха начало на катерачеството и на зимното планинарство.

Туристическитѣ домове, въ съседство на градоветѣ, отстѫпиха мѣсто на хижитѣ, а последнитѣ на заслонитѣ — въ планината започна да се търси и височината, върха.

Отдѣлнитѣ откѫслечни описания на разни излети отстѫпиха мѣсто на документарнитѣ статии, а после и на цѣли монографии по разни планински въпроси. Достигна се и до обемисти и всестранно развити трудове върху нашитѣ планински масиви.

За всичко това голѣмъ дѣлъ има списанието ни „Български туристъ“. То е поемало всички идеологични начинания на туристическото ни движение; то ги е популяризирало; то ги е затвърдявало. Въ връзка съ тази си задача и този си смисълъ списанието ще излиза и занапредъ, като относно поредбата на материала то ще запази днешната си форма до края на годината, следъ което, благодарение на предвидения бюджетъ, ще може да му се даде новъ видъ.

СЪЮЗЕНЪ ЖИВОТЪ

ЦН е разпратило презъ м. септемврѝий до съюзнитѣ клонове окржжни №№ 2 и 3 въ връзка съ прожектирането на планинарския филмъ „Борба за Хималаитѣ“ и организационната, излетна и просвѣтна дейность на съюзнитѣ клонове презъ есеньта и зимата. Обръща се вниманието на съюзнитѣ клонове, колкото и неблагоприятни да сж засега условията за обществена работа, да засилятъ своята пропаганда и се постараятъ да привлѣкатъ нови членове въ редоветѣ на БТС.

***

Подалъ е оставка членътъ на ЦН, д-ръ А. Пиперовъ, поради заминаване въ чужбина. Неговото мѣсто е вече заето отъ първия подгласникъ, Ал. Лефтеровъ.

***

Съюзниятъ секретарь, Ив. Ивановъ, е извиканъ на 75 дневно обучение въ войската. ЦН е опредѣлило за неговъ замѣстникъ до завръщането му съюзниятъ подпредседатель Г. Драгоевъ.

***

Централното настоятелство на БТС съобщава на съюзнитѣ клонове и всички туристи, че г. **Найденъ Памукчиевъ,** завеждащъ пропагандата при Съюза, ще прави всѣка сжбота, на 14 ч. и 10 м. **седмиченъ туристически прегледъ по радио София,** въ който да се даватъ кратки рапортажи, сведения за туристическото дѣло, хижитѣ и излетнитѣ маршрути у насъ, съвети къмъ туриститѣ, вести отъ чужбина и пр.

ЦН е решило да направи възможни улеснения на добруджанци, които ще посетятъ въ продължение на една година съюзнитѣ хижи и спални.

***

Поради несигурното време и поскжпването на печата и хартията, ЦН е решило тази година да не се издава съюзния календаръ, макаръ че подготвителната работа по него е твърде много напреднала.

***

ЦН е решило конференцията на председателитѣ на съюзнитѣ клонове да бжде свикана презъ м. февруарий 1941 година и да се занимае, както съ промѣнитѣ въ съюзния уставъ и правилници, така и съ нѣкои други организационни въпроси.

***

Въ връзка съ освещаването на юбилейния заслонъ „Иванъ Вазовъ“ Ц. Н. е поднесло разкошенъ адресъ на акционерното дружество „Гранитоидъ“, което е подпомогнало БТС и дупнишкия клонъ „Рилски езера“ при построяването на заслона и е подпомагало винаги Съюза и съюзнитѣ клонове въ тѣхната строителна дейность.

***

ЦН е представило въ Министерството на народното просвѣщение своето становище по проекто-закона за организиране на българската младежь, който проектъ ще бжде разгледанъ въ едно отъ първитѣ заседания на Народното събрание.

КЛОНОВЪ ЖИВОТЪ

Пернишкиятъ клонъ „Голо бърдо“ е отпразнувалъ на 21 септемврѝий тържествено патронния праздникъ на хижа „Селимица“. Присжтствували сж много туристи отъ Перникъ и околнитѣ градове. За значението на праздника сж говорили председателтъ на клона г. инж. Броксъ и председателтъ на С. К. К. г. Ив. Хр. Ламбовъ и др.

Клонътъ „Пиринъ“ — Банско, съ голѣми усилия и ценната материална подкрепа на Ц. Н. е завършилъ първия етапъ отъ маркировката на Пиринъ, а именно: Разлогъ — х. „П. К. Яворовъ“ — Баюва дупка — Кончето — Елъ-тепе. Въ гр. Разлогъ е поставена голѣма разпредѣлителна табела, а самата маркировка е направена отъ голѣми и солидни табели, боядисани двуцвѣтно. Сжщиятъ клонъ е направилъ поправки и боядисване теленото вжже на „Кончето“.

Русенскиятъ клонъ „Приста“ развива усилена организационна излетна дейность. Въ района на клоновия заслонъ „Надежда“ сж залесени 90.000 акациеви дръвчета. Общината въ село Кула е отпуснала на клона 30 декара мѣсто, кждето ще бжде построена новата клонова хижа. Подготвителнитѣ работи на последната се извършватъ усилено.

Софийскиятъ клонъ „Планинецъ“, следъ лагеруването на група планинци въ Пиринъ и активното си участие въ Бургаския съборъ и всички следсъборни излети, продължава съ усилено темпо своята излетна и организационна дейность. Устроени сж масово посетени излети до Мальовица, Рупитѣ, Ржжана планина, Лакатникъ, Черни връхъ, Грънчарь, Белмекенъ и др. Понастоящемъ клонътъ усилено довършва строителнитѣ работи при своята хижа „Планинецъ“ въ Вито-

ша, за което сѫ изразходвани до сега надъ 130.000 лева. Клонътъ започва своитѣ есенни идеологични сказки, а по-късно ще се изнесе голѣма планинска вечерь.

Дупнишкиятъ клонъ „Рилски езера“ е отпразднувалъ тържествено на 4 и 5 августъ традиционния праздникъ на хижа „Скакавица“. Присѫтствували сѫ много туристи отъ града и околнитѣ клонове.

Варненскиятъ клонъ Девненски извори“ презъ изтеклото лѣто е уредилъ въ салонитѣ на Морското казино художествена фотографна изложба, съ снимки на професора отъ Мюнхенския университетъ г. д-ръ Елперъ, представляващи бита и природата на България. Въ присѫтствието на много официални лица и граждани, изложбата е била открита съ речь отъ съюзния председатель г. д-ръ Божко Ковачевски.

По покана на клона, г. проф. д-ръ Елперъ е изнесълъ отъ негово име сказка съ диапозитиви, на тема: „България въ картини“.

*

На Варненската международна изложба, клонътъ „Девненски извори“ е взелъ участие съ свой отдѣленъ щандъ и въ специаленъ салонъ е изложилъ макета на хижата „Князъ Симеонъ Търновски“ и 50 художествено изработени табла отъ най-красивитѣ кѫтове на България.

*

Чепеларскиятъ клонъ „Чилъ тепе“ е устроилъ презъ м. августъ въ курорта Пампорово „Голѣма вечерь на планината“, посетена отлично отъ туриститѣ и лѣтуващитѣ тамъ граждани. При рѣдка тържественость и стечение на около 1.500 туристи отъ Асеновградъ, Смолянъ, Чепеларе, Райково, Устово и др., клонътъ е отпразднувалъ на 4 августъ праздника на хижата си „Студенецъ“. Произнесълъ е слово клоновиятъ председатель г. Ив. Бойчевъ. Изнесена е успѣшно туристическа вечерь и въ Чепеларе.

*

Новооснованиятъ клонъ „Милева скала“ въ гара Сараньово е уредилъ въ краткия си организационенъ животъ 3 излета и една забава, всички добре посетени отъ членоветѣ и гражданството. Клонътъ продължава своята интензивна дейность.

*

Приетъ е въ редоветѣ на БТС новиятъ клонъ въ с. Рила, Дупнишко, който ще носи името „Елени връхъ“.

ПОКОЙНИЦИ

— Поминалъ се е единъ отъ дейнитѣ членове на Габровския клонъ на БТС. „Узана“ — Д-ръ Иванъ В. Бъргариевъ на 34 годишна възрасть.

— Основателтъ на клона „Руйче“ на БТС. — гр. Златоградъ, Георги Николовъ Рачковъ, се е поминалъ следъ дълго и мѫчително боледуване.

— Въ началото на септемврий т. г. клонътъ „Белмекенъ“ е загубилъ единъ отъ сътворителитѣ си — г. Тодоръ Пеневъ. Покойниятъ е билъ председатель на клона отъ 1912 до 1922 год.

— На 13 септемврий т. г. е загиналъ при злополука Любенъ Генчевъ, дългогодишенъ членъ на Централното настоятелство на Софийския клонъ на ЮТС — „Витоша“ и на управата на Българския алпийски клубъ.

КНИЖНИНА

Водачеството въ организирания туризъмъ.

Подъ горния надсловъ, излѣзла е отъ печатъ сказката на г. Ив. К. Козловски, въ специална брошура въ четири хиляди екземпляра, при минималната цена 2 лв. Въ нея е помѣстенъ ценень материалъ за идеологията на туризма, уреждането и изпълнението на излетитѣ и пр. Брошурата е посветена на Туристическото д-во „Планинецъ“ и се намира за продань въ канцеларията му, ул. Позитано 6, отворена вѣка вечерь отъ 6 до 8 ч.

Тя е препорѫчана съ окржжно отъ Централното настоятелство на всички клонове отъ БТС. Порѫчки се изпълняватъ съ наложенъ платежъ. Чистиятъ приходъ отъ брошурата е отстѫпенъ въ полза на строежа на хижа „Планинецъ“ въ Витоша.

30 години „Узана“. Юбилеенъ сборникъ на клона отъ БТС „Узана“ — Габрово, който се издава по случай 30 годишнината на клона и освещаването на хижа „Узана“. Въ една отъ следнитѣ книжки на списанието ще дадемъ отзивъ за сборника.

Българска седмица, год. I, бр. 6, издание на нѣмски езикъ за пропаганда въ чужбина. Посветена е цѣла страница на българския туризъмъ, като сѫ дадени три статии отъ юиблейния сборникъ на БТС и единъ интересенъ фотомонтажъ отъ красиви снимки изъ българскитѣ планини.

„Български радио-прегледъ“ — седмичникъ за нова общественость, култура и радио-програми, подъ редакцията на

Есто Везенковъ, Д-ръ Зах. Захариевъ и Боянъ Болгаръ. Покрай интересния въ всѣко едно отношение материалъ, вестникътъ застѫпва и отдѣлъ „Спортъ и туризъмъ“, въ който ще намиратъ мѣсто всички прояви на БТС.

40 години туризъмъ въ България. 1899—1939, стр. 144. — Юбилейно издание на Българския туристически съюзъ. Цена 100 лева.

Това е едно изящно и въ истинския смисълъ художествено издание, което заедно съ последнитѣ годишници на Българския алпийски клубъ, показва сериозното отношение на българскитѣ туристи и планинари къмъ нашата млада туристическа книжнина.

Книгата е въ голѣмъ форматъ, богато илюстрирана съ чудесни снимки и репродукции отъ картини на наши именити планински художници и съдържа следнитѣ ценни статии: Духъ и идеологични насоки на българския туризъмъ — отъ Иванъ Раевъ; Срѣдна-гора въ географията, историята и планинарството — отъ Павелъ Делирадевъ; Алеко Константиновъ — отъ проф. Б. Йоцовъ; Културното овладяване на българскитѣ планини — отъ Г. Ст. Георгиевъ; Иванъ Вазовъ и българската природа — отъ Г. Константиновъ; Защита на природата и туризма — отъ Павелъ Кебърле; Планината отразена въ българското изкуство — отъ проф. Василъ Захариевъ; Планината въ българската литература — отъ Н. Филиповъ; Границата на планинския климатъ въ България — отъ Киро Т. Кировъ; Нашата строителна дейность — отъ Арх. Г. Скордевъ; Четиридесеть години — отъ Пѣю Пѣевъ.

Въ сборника е отразена творческата мисъль и дѣлото на българскитѣ туристи. Низката цена, на която се отстѫпва на клоноветѣ, дава възможность той да добие широко разпространение. Този сборникъ е потрѣбность за всѣки културенъ членъ на БТС.

Д-ръ Ив. Попивановъ.

Бургасъ — Манифестацията преди Конгреса

КАКВО СЕ КАЗА НА 32-ИЯ СЪБОРЪ НА Б. Т. С....

Тридесеть и вториятъ конгресъ на Б. Т. С, състоялъ се на 27, 28 и 29 юлий въ Бургасъ бѣ необикновено тържество за българския туризъмъ. И наистина, този конгресъ, включващъ и отпразднуването на четиридесетгодишнината отъ основаването на Б. Т. С. бѣ привлѣкълъ въ крайбрѣжния градъ повече отъ 1500 души съборяни отъ цѣлата страна. Нѣкои клонове бѣха представени групово. Така отъ Варненския клонъ бѣха дошли около 200 души, отъ Поморийския — около 80, отъ Самоковския—около 40 и т. н. Бургаскиятъ клонъ „Странджа“ се отсрами въ посрѣщането. Отъ гарата бѣ образувана манифестация, начело съ военна музика, до центъра на града, кждето туриститѣ-съборяни бѣха приветствувани отъ кмета на града д-ръ Пръвчевъ и отъ мѣстния туристически клонъ чрезъ г-нъ Драгановъ. На тѣзи приветствия отговори прочувствено подпредседателтъ на Б. Т. С., народниятъ представитель д-ръ Божко Ковачевски. Следъ това се образува нова манифестация до Морската градина, гдето председателтъ на Съюза, г. Ив. Раевъ, положи вѣнци на паметницитѣ въ Алеята на възраждането.

На следния день Министрътъ на правосъдието, г. Митаковъ, отъ името на правителството откри туристическитѣ тържества по случай тридесеть и втория редовенъ съборъ и четиридесетгодишния юбилей на българския туризъмъ. По поводъ на това, той раздаде отъ името на Н. В. Царя ордени за заслуга на следнитѣ лица: г. г. Павелъ Делирадевъ, инж. Хелмутъ Броксъ, арх. Петъръ Дограмаджиевъ, Павелъ Кебърле, д-ръ Петъръ Козаровъ, Асенъ Меджедиевъ и Василъ Чардаклиевъ.

Председателтъ на Б. Т. С. многоуважаемиятъ г-нъ **Иванъ Раевъ** започна, откривайки заседанията, така:

—„Великиятъ Богъ, българскиятъ Богъ, когато създаваше своя избранъ народъ, когато създаваше българското племе, погрижи се да му даде начини за самоуказване, погрижи се да му даде срѣдства за всѣкакъвъ културенъ напредъкъ и първата му грижа бѣ да му даде светитѣ братя Кирилъ и Методий, чийто духъ, чийто даръ опази българския народъ презъ всички изпитания, презъ които той мина презъ вѣковетѣ. Даде великия Симеонъ на гениалната българска държавность, да знае българскиятъ народъ презъ цѣлото си историческо развитие що е държава, какъ се градятъ нейнитѣ граници, какъ се градятъ нейнитѣ устои. Даде ни и великото изпитание — 5-вѣковното робство. Но бързо следъ това внуши своята благость — даде на великия Царь Освободитель и на цѣлото интелигентно руско общество отъ онова време, велика любовь, детска любовь къмъ мъничкия поробенъ български народъ. И възправихме се гордо отново въ историята. Името на България, на мила България, отново зае своето мѣсто срѣдъ европейскитѣ народи. По-младитѣ поколѣния сж непосрѣдствени приемници на усилията, на добродетелитѣ на своитѣ родители отъ оная първа епоха, когато се изградиха устоитѣ на младото българско княжество. Непосрѣдствени свидетели сте и сме на онѣзи динамични усилия, безподобни въ културната история на европейското човѣчество, съ които българскиятъ народъ само за 50 години зае достойно своето мѣсто всрѣдъ всички останали цивилизувани и културни народи. Кажете въ коя область българскиятъ гений не се прояви съ сила, съ размахъ, съ всичката своя творческа възможность; дали не въ науката, дали не въ музиката, дали не въ литературата, дали не въ останалитѣ творчески възможности на човѣшкия духъ — навсѣкжде българскиятъ гений е съ силенъ размахъ. Той даде постижения за това кжсо време, на които ни завиждатъ.

Но, Богъ, българскиятъ Богъ, въ своитѣ грижи всестранно да се развие българскиятъ народъ, му даде и Алеко Константиновъ. Още робското чувство не бѣше заглъхнало, а трѣбваше новата българска държава съ новитѣ свои граждани да задълбочи, да разшири и осъзнае, да развие до крайна възможность своето чувство на любовь къмъ родината. — Алеко намѣри формулата: „Елате българи, опознайте несравнимо хубавата българска природа и чрезъ това ще я обикнете, чрезъ това ще станете истински чада на родната земя, ще станете съзнателни, добродетелни граждани на българската държава.“ Такъвъ лозунгъ подхвърли Алеко. Подеха го неговитѣ другари, но сждбата, злата сждба и тукъ била решила малко по-иначе за автора на тази формула. Малко време, година-две, следъ като той изведе 300 души на Витоша, той трѣбваше да падне жертва — дали случайно или нарочно, историята ще има да отсжди този въпросъ. Не заглъхна, обаче, неговата идея. Въ 99-та година (1899 г.) на 20 юлий 7 негови другари отъ онзи кржжокъ, съ който той обикаляше манастиритѣ и други красиви мѣста, седемь наши седмочисленици, между които г. Козаровъ подеха идеята и следъ смъртьта на Алеко да се осжществи неговия заветъ. Турнаха основитѣ върху ония начала, които Алеко бѣше създалъ на новата туристическа организация въ България. Пакъ българскиятъ народъ и българската държава допълниха една празднина въ своето цѣлостно културно развитие. Турнаха здраво начало на едно здраво и хубаво дѣло. Малко на брой, но силни духовно, вѣрващи въ идеята, бѣха първитѣ носители на туризма у насъ. Посрещнати съ усмивания, съ ирония отъ много страни, тѣ съ гега въ ржка, съ своитѣ силно позеленяли костюми, крачеха гордо. Привлѣкоха нови привърженици, докато това дѣло се разрастна въ днешнитѣ размѣри. Ние довършваме 60-годишнината на своя народъ. Ние можемъ да спимъ и вънъ отъ хижата, ние

знаемъ хладината на Рила, ние знаемъ сѣнчестите покриви на нѣкои естествени заслони, можемъ да се подслонимъ и тамъ. Хижитѣ-заслони бѣха създадени за българския народъ, за ония, които трѣбваше да се кръщаватъ въ хубавата идея на родния туризъмъ. Давахме въ градоветѣ центрове на култура и просвѣта. Дадохме нашитѣ хубави туристически домове и хижи. Давахме при маркировки пѫтеки, давахме чешми, давахме спални, давахме културна просвѣта на своя народъ. Всичко онова, което туристътъ събираше, своитѣ впечатления, той трѣбваше да изложи въ литературна форма. Създадохме библиотека, научно издигната отъ нашата срѣда — Павелъ Делирадевъ — голѣмъ туристически труженикъ, който съ слово, съ перо, ще остане и на българското гражданство и на науката, и който даде примѣръ, какво значи когато съ една упорита воля туристътъ си постави за задача да направи известни постижения. Даваме списание; 32 години го издаваме, издадохме и сборникъ.

Най-после, дадохме ви нашитѣ сърдца, нашата обичь къмъ родъ и родина.“

*

Откри приветствията **министъръ Митаковъ:**

— „Считамъ се особено щастливъ, че менъ се падна голѣмата честь да бѫда натоваренъ отъ **Негово Величество Царя** и отъ Министерския съветъ да приветствувамъ отъ тѣхно име, а сѫщо и отъ мое име, това юбилейно тържество на българскитѣ туристи и поздравя XXXII-ия редовенъ конгресъ на Българския туристически съюзъ, като му пожелая спокойна и ползотворна дейность.

Туризмътъ днесъ представлява единъ голѣмъ фактъ, както въ националния, така и въ международния животъ.

Благодарение на вродената въ всички ни любовь къмъ майката природа, благодарение на повишения интересъ къмъ историческитѣ и археологични паметници и ценности, благодарение, главно, на усъвършенствуванитѣ съобщителни и превозни срѣдства, туризмътъ въ наше време е взелъ едно необикновено развитие и е поставилъ своя отпечатъкъ почти върху всички прояви на обществения, държавенъ и международенъ животъ.

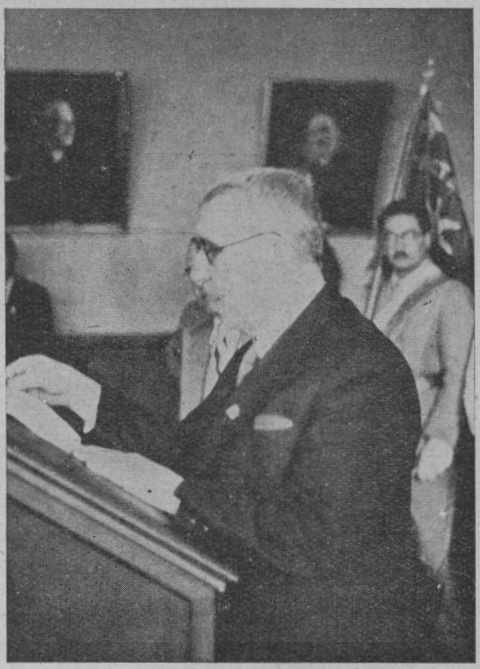

Българскиятъ туризъмъ е единъ отъ най-младитѣ. Благодарение, обаче, на енергията и постоянството на своитѣ първи деятели, на вашитѣ общи и организирани усилия, въпрѣки всички мѫчнотии, които неизбѣжно трѣбваше да срѣщнете по пѫтя си, той можа да достигне едно сравнително голѣмо развитие и да заеме видно мѣсто между туристическитѣ организации въ свѣта. На вашитѣ инициативи и общи усилия се дължатъ маса улеснения и подобрения; които се направиха въ течение на нѣколко само години въ областьта на туризма и на туристическото дѣло въобще. Създадоха се условия за по-лесно отиване до по-забележителнитѣ мѣста на нашата страна и за възможно по-приятно прекарване тамъ на посетителитѣ. На васъ се дължи и това, дето

днесъ България има толкова планински хижи, домове и заслони и още много други упѫтвания и индикации.

Вашата организация допринесе твърде много за опознаване на нашата страна отъ насъ самитѣ.

Вие допринесохте сѫщо не малко и за опознаване на нашата страна отъ чужденцитѣ: тѣ идватъ, обикалятъ нашата страна и си отиватъ съ ония чувства къмъ туризъмъ безпрепятствено да разгъне своитѣ мощни криле и до най-отдалеченитѣ кѫтове на майка България и да внедри и въ последната българска хижа оная любовь и готовность къмъ саможертва, на които сѫ се крепили и ще се крепятъ могѫществото и благополучието на българската държава и на българския народъ.

Въ очакване на тия хубави дни, азъ

Освещаване знамето на Бургаския клонъ „Странджа"

нея, които само една страна като нашата може да вдъхне на всѣки, който я приближи, който види нейната природа и се срещне съ нейното мирно, трудолюбиво и гостоприемно население.

Днешното тържество, прочее, не е само едно тържество на Вашата организация, то е сѫщевременно едно национално и културно тържество.

Това Ваше праздненство съвпада съ единъ отъ най-важнитѣ моменти въ нашата политическа история. Дано Богъ благослови очакванията ни да се сбѫднатъ, дано неправдата, която бѣше така жестоко извършена спрямо насъ най-после да бѫде премахната, та свободенъ и успокоенъ, българскиятъ народъ да се отдаде на миренъ трудъ, на стопанско и културно творчество, къмъ които той е тъй много привързанъ, а българскиятъ ви поздравлявамъ още единъ пѫть, като ви пожелавамъ отъ все сърдце, на васъ и на вашия съюзъ, да доживѣете още много и още по-славни такива дати.

Да **живѣе Негово Величество Царь Борисъ III,** първиятъ туристъ и Върховенъ покровитель на Туристическия съюзъ, подъ чието мѫдро царуване тъй щастливо крепнатъ и се развиватъ всички културни и народополезни начинания.

Да живѣе туристическа България!"

Прочувствуванъ, г-нъ Иванъ Раевъ отговори:

— „Българското правителство днесъ ни изпрати своя представитель да ни поздрави за всички наши постижения. Не е ли това най-убедителното, най-силното доказателство, че Българскиятъ туристически съюзъ презъ цѣ-

лата своя 40 годишна дейность е вървѣлъ по правъ пѫть? И днесъ завършвайки единъ периодъ отъ своя исторически животъ, Българския туристически съюзъ се изправя предъ общество и държава и заявява — ще вървимъ и занапредъ по този пѫть, защото той е спасителенъ, защото той е безусловно полезенъ за народъ, родъ и държава. Ние молимъ само за едно: дайте ни възможность по-скоро да основемъ, да създадемъ клонове и тамъ дето още нѣма?"

При този отговоръ на председателя, конгресното събрание затвърди духа си на въодушевеность, довѣрие и доволство. Този духъ се подсили още повече, когато величавата фигура на **митрополитъ Евлогий** взе думата:

— „Изпълнявайки повелята на своя дългъ, азъ отъ името на родната Света църква и отъ свое име поднасямъ на всинца ви най-сърдечни привети и ви желая благоденствие по случай днешното двойно празднество: Съюзното 40-годишно благотворно съществуване и освещаването на бургаското туристическо знаме. Днешното културно празднество е културно празднество не само ваше, драги туристи, но и на всички родолюбиви българи, защото Българскиятъ туристически съюзъ е обществено признатъ и отъ отговорнитѣ фактори справедливо оцененъ като една отъ мощнитѣ родолюбиви организации у насъ, заради високия духъ на племенно родолюбие и заради светитѣ чувства на привързаность къмъ родната земя, заради благородното въздействие върху българската младежь. Ето въ продължение на 40 г. хиляди туристи съ присѫщия имъ идеализъмъ, проникнати отъ съзнанието за голѣмото и възпитателно въздействие на тѣхната организация, неуморно работятъ за обикване на родината, за създаване на трогателна солидарность, истинско другарство между българската младежь, за възпитаване и закаляване на волята, облагородяване на сърдцата, закаляване на физическото, морално и душевно здраве.

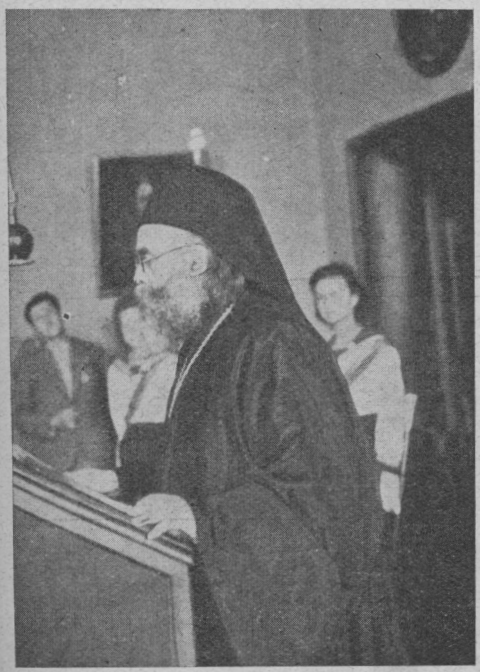

Като ви сърадзамъ за блестящия успѣхъ, който се постигна въ края на 40-та съюзна юбилейна година, съ душевна молитва ви пожелавамъ дѣлото ви да пребѫде въ здраве и крепкость и чрезъ общуване съ чистата и девствена природа да закалявате въ себе си необходимата за добрия гражданинъ твърда воля и смѣлъ духъ, да закалявате въ себе си необходимата за добрия гражданинъ вѣра въ Бога и упование въ него и да внедрявате въ душата си здраво чувство на родолюбие, на беззаветна любовь къмъ народъ и родина. Вашето събрание тукъ протича подъ знака на единението и благомислието. Нека вашата родолюбива организация да крепне и расте отъ сила въ сила и да пребѫде като единъ мощенъ факторъ; нека поколѣнията последватъ вашия примѣръ и продължатъ вашето дѣло и да съдействуватъ да се твори благоденствие и величие на България. Здравѣйте!"

Следъ това взе думата г. **подполковникъ Гръблевъ,** който отъ името на г. Министра на войната поднесе приветствия

по случай 32-рия Туристически съборъ и 40 години отъ съществуването на Туристическия съюзъ, като произнесе и следната речь:

— „Българинътъ живѣе надъ една благодатна земя, а тя излъчва отъ недрата си скъпоценни дарове, които осигуряватъ неговото съществуване. Роденъ въ нея, отрасналъ и откърменъ съ нейнитѣ плодове, той е неразривно свързанъ съ тази скъпа за него земя. За него тази жива връзка, светата земя, общата майка, е която го храни и създава условия за животъ, култура и творчество. Българскиятъ туристъ бродейки изъ роднитѣ простори, изъ неизказано красивитѣ български кътове, развива въ своята душа чувство на най-голѣма обичъ и привързаность къмъ българската природа, къмъ българския битъ и къмъ българския народъ, изобщо, къмъ всичко българско.

Родната войска високо цени и възлага голѣми надежди на тѣзи свои синове, български синове, здрави физически, бодри, смѣли, предприемчиви съ крилатъ духъ, духъ носенъ на крилата на нашитѣ орли, балкански орли, както казва химна на туриститѣ. Въ тѣзи отъ историческо значение за всички народи моменти, азъ приканвамъ всички ви да приобщимъ нашитѣ мисли, нашитѣ чувства къмъ идеята за една независима и велика България. Въ името на любовьта къмъ родината — българската родина, хубава и красива, и богата — нека всички работимъ за изграждането на нейното величие подъ мъдрото ръководство на нашия любимъ Царь, върховенъ вождъ и голѣмъ туристъ.“

Следъ това председателтъ г. Ив. Раевъ даде думата на представителя на г. Министъръ-председателя и г. Министра на народното просвѣщение г. **Никола Табаковъ.**

— „Господинъ Министъръ-председателтъ и Министъръ на народното просвѣщение, преди да замине съ мисия за Германия, ме натовари да ви поздравя съ 40-годишното честуване на Българския туристически съюзъ и да пожелая отъ негово име и отъ мое име успѣшна дейность въ полето на родъ и родина и за успѣхъ на българското туристическо дѣло. Четиридесеть години Български туристически съюзъ е единъ огроменъ пѫть изминатъ съ искренъ и вдъхновенъ идеализъмъ отъ членоветѣ на Българския туристически съюзъ. Това дѣло, наистина, е гордость и успѣха му е епоха въ живота на туристическитѣ организации. Четиридесетгодишна ползотворна дейность на Българския туристически съюзъ ни сочи усилията — лични и общи — енергията, постоянството на малки и голѣми деятели, които стѫпка по стѫпка сѫ изграждали голѣмото дѣло на Българския туристически съюзъ. Това дѣло явствува и отъ искреното честуване днесъ на туристическия деятель, уважаемиятъ г. **Иванъ Ламбовъ.** Българскиятъ туризъмъ е една отъ най-дейнитѣ брънки на обществено сдружение у насъ. България е рай за туризма и тя има всички условия, щото този туризъмъ да се разцъвти и да успѣва все повече и повече.

Българскиятъ туристически съюзъ служи на дѣлото на България. Съ усърдието, съ любовьта и вещината, съ която сѫ преданни неговитѣ членове на България, съ тѣхната готовность и преданность да служатъ на родината си, тѣ идватъ въ помощь на държавата, тѣ идватъ да подпомогнатъ и улеснятъ изграждането на една благоденствуваща и щастлива България. Да живѣе и пребѫде Българскиятъ туристически съюзъ!“

Следъ като благодари на г. Табакова, г. Раевъ даде думата на представителя на Университета „Св. Климентъ“, г. професоръ **Т. Томовъ.** Той каза:

— „Считамъ се особено честитъ, че мога въ този дивенъ черноморски кѫтъ да предамъ отъ името на професорската колегия на Университета „Св. Климентъ Охридски“ — София, най-топли приветствия и сърдечни благопожелания на Българския туристически съюзъ по случай 32-ия неговъ редовенъ конгресъ и неговата 40-годишна народополезна дейность. На-

шата радость е толкова по-голѣма, че отъ дълги години Университетътъ е следѣлъ съ нескривана симпатия установяването, закрепването и възхода на Българския туристически съюзъ, чиито организации по цѣла България сѫ разнасяли не само знания и култура, но сѫ насаждали постепенно постоянна любовь — възторжена, безгранична и творческа любовь къмъ нашата родина".

седатель г. Раевъ, който дойде на нашия конгресъ, за да изрази желанието и волята на нашитѣ по-възрастни другари за едно съвмѣстно творчество изъ планината и града, и докато тѣзи връзки сѫ здрави ние сме силни и нищо не може да ни победи."

Вмѣсто обичайния благодарственъ отговоръ, съюзниятъ председатель господинъ Иванъ Раевъ цѣлуна младия туристъ.

Сега г. Раевъ заяви, че има думата представителя на нашата най-млада, сродна организация, на **Юношеския туристически съюзъ.**

— „Идвайки да поздравя отъ името на хилядитѣ юноши туристи, обединени подъ зеленото знаме на Ю. Т. С. вашия 32-и редовенъ конгресъ, азъ не извършвамъ само единъ актъ на внимание или на куртоазия, която нѣма мѣстото си въ нашитѣ срѣди, а ставамъ изразитель на чувствата на синовна преданность и туристическа обичь къмъ най-близката и скѫпа за насъ организация — Българския туристически съюзъ. Идвайки тукъ, азъ правя втората голѣма крачка къмъ една нова ера въ живота на дветѣ близки, най-близки, въ българската общественость организации. Първата крачка направи преди 10 дни многоуважаемиятъ вашъ пред-

Даде се думата на председателя на Българския алпийски клубъ господинъ **В. Радевъ:**

— „Изпратенъ съмъ отъ 72-мата членове на БАК за да Ви предамъ тѣхнитѣ бурни планински поздрави и да засвидетелствувамъ тѣхната вѣчна симпатия и голѣма почить къмъ дѣлото на вашия и на нашия БТС. Азъ смѣтамъ, че нѣма да изпълня достойно това мое задължение, ако високо и честно не заявя тукъ, че ако и ние, скромнитѣ български алпинисти, жънемъ нѣкакви успѣхи, това се дължи на обстоятелството, че всички ние сме откърмени въ вашата срѣда".

Следъ това поднесоха съответни приветствия господинъ П. Франдалийски, като представитель на Съюза на югославскитѣ планинарски дружества; г. Григоръ Златаровъ — отъ името на Съюза

„Юнакъ"; г. Матей х. Петровъ — представитель на общинскитѣ служители. Последваха приветственитѣ слова на представителя на Дружеството на запаснитѣ подофицери, на женското дружество „Миподофицери, на Женското дружество „Самосъзнание", на Ловното дружество Бургасъ, на Съюза „Отецъ Паисий", на Инспектора по организиране на професиитѣ и др.

Следъ приключване на приветствията, г. Раевъ прочете имената на провъзгласенитѣ, въ връзка съ 40 годишнината на БТС, почетни членове на последния. За такива се провъзгласиха заслужилитѣ на туристическото ни движение дейци, Георги Ст. Георгиевъ, проф. В. Захариевъ, арх. Генчо Скордевъ, Стефанъ Поповъ, Киро Кировъ, Павелъ Кебърле, инж. Димитъръ Вълчановъ, Янаки Малиновъ. проф. Ст. Петковъ, Димитъръ Кокошковъ, Павелъ Францалийски, Асенъ Меджидиевъ, инж. Х. Броксъ, Дончо Чакъровъ, Костадинъ Назъровъ, Илия Зурковъ и др.

Като последенъ моментъ отъ официалната часть на конгреса бѣ оставено честуването на бай Иванъ Ламбовъ. Съюзниятъ председатель, г. Раевъ, започна така:

— „Драги бай Иванъ Ламбовъ, споредъ програмата следва сега твоя редъ. Предвидено е твоето честуване за 25 годишна непрекъсната, вѣрна, редовна, искрена, пълна съ себеотрицание дейность, като членъ на Контролната комисия при Централното настоятелство на Българския туристически съюзъ.

Драги бай Иванъ Ламбовъ, всички съборяни те познаватъ отъ дълги години. Всички съборяни знаятъ какво значи твоето „вето", когато кажешъ ти нѣкому, че нѣма право на толкова и толкова делегати, а има само на толкова и толкова делегати. Мнозина си ги огорчавалъ съ това свое „вето". Двадесеть и петь години ние сме виждали твоята фигура, наведена надъ нашитѣ цифри; 25 години нашитѣ касиери при появата на твоята фигура понѣкога малко съ се смущавали въ твое присѫтствие, но ти си билъ винаги на своето мѣсто, защото сериозно си гледалъ на тази своя обществена служба. Наистина обществена служба.

Драги бай Иванъ Ламбовъ, ти навсѣкѫде другаде би получилъ пенсия сега. Какво да ти дадемъ за тази 25 годишна твоя искрена, сърдечна служба въ нашитѣ редове? — Само нашата благодарность, нашата признателность.

Нека Богъ те поживи още толкова години да служишъ на тази идея, която ти още отъ най-млади години възприе въ съзнанието си и сърдцето си. Все пакъ единъ малъкъ, много скроменъ, много малъкъ реаленъ подаръкъ на нашата признателность е това пръстенче, което да имашъ като символъ на признателность — символъ, че ти и занапредъ си свързанъ съ нашето движение".

Видимо развълнуванъ, **Бай Иванъ Ламбовъ** отговори съ следната речь:

— „Презъ изтеклитѣ шестдесеть и две години свободенъ животъ на нашата млада държава, назрѣха и се родиха не малко дати, годишнини и юбилеи, които бележатъ пѫтя на нашия материаленъ и културенъ напредъкъ. Шесть десетилѣтия, които въ сѫщность сѫ мигъ въ историята на народитѣ, показаха предъ очитѣ на културния свѣтъ, че българското племе е способно за творчество, за държавенъ строежъ, за възходъ въ всички области на човѣшкия животъ, и ние, които сме свидетели на този творчески процесъ, които видѣхме какъ отъ единъ поробенъ народъ се оформи една млада, пълна съ енергия и възможности държава, чувствуваме и виждаме този творчески пѫть като една разорана и разработена целина, въ която никнатъ плодове на работливия и честенъ български народъ.

Щастливъ се считамъ, че имамъ този погледъ къмъ нѣщата, че мога да присѫтствувамъ на двешния юбилеенъ туристически съборъ, при лазурния брѣгъ на нашето Черно море, кѫдето завършватъ небеснитѣ върхове на родния ни балканъ и заедно съ васъ — по-млади и мои

връстници, въодушевени български туристи — да се радвамъ на едно скѫпо и свещено дѣло въ нашата общественость. Това обществено-морално и национално-възпитателно дѣло, което незабравимиятъ Алеко завеща като свой величественъ паметникъ на идващитѣ български поколѣния е дѣлото на организиранитѣ туристи. Вложилъ въ неговитѣ начални основи моитѣ начални основи, моитѣ скромни възможности и сили и азъ на свой редъ го чувствувамъ така близко и скѫпо до сърдцето си, за да се чувствувамъ щастливъ като неговъ ратникъ, като скроменъ зидаръ въ изграждането на една величествена сграда, подъ сводоветѣ на която сме събрани днесъ и като добри братя живѣемъ дни на радость и гордость за единъ изпълненъ общественъ и националенъ дългъ.

А да се изпълни единъ дългъ къмъ Родината и къмъ човѣчеството това е въ сѫщность осъзнаването на човѣшкия животъ. Защото да обичашъ природата, да обичашъ безбройнитѣ красоти на нашата Родина, да работишъ за преуспѣването на една идея, на една организация, която има за цель не личнитѣ облаги и преходната суета, а се стреми да направи тѣзи хубости и красоти достѫпни и разбрани отъ всички наши братя — това значи да бѫдешъ съзнателенъ туристъ. Каква похубава, по-привлѣкателна и обществено-полезна цель може да си постави единъ гражданинъ отъ това, наредъ съ съзнанието да работи за материалното, да твори и културно преуспѣване на собствения си народъ?

Водимъ отъ тѣзи разбирания, азъ пригърнахъ съ любовь идеята за опознаване на нашитѣ родни планини. Десеткитѣ години, които прекарахъ до днешенъ день въ скрома работа за развитието на българското туристическо дѣло, ми даватъ куражъ да гледамъ съ свѣтълъ погледъ въ неговото бѫдеще и въ очакваното свѣтло бѫдеще на нашия народъ. И до днесъ, както и преди четиридесеть години, за менъ нѣма по-радостни и по-смислено изживѣни дни отъ тѣзи, когато

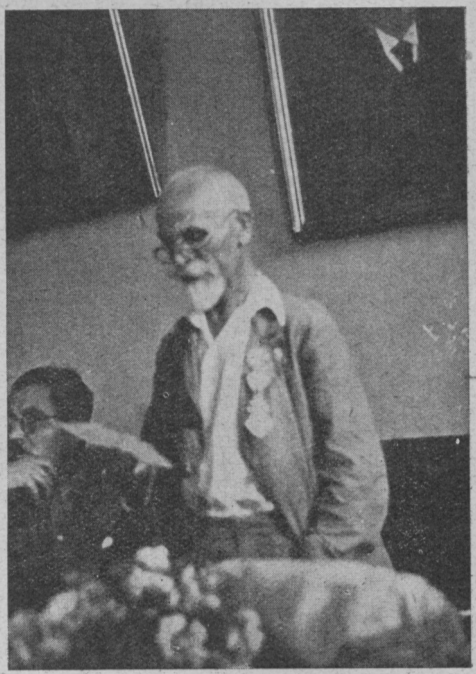

възкаченъ, макаръ и въ преклонна вече възрасть, на нѣкой гордъ самотенъ връхъ, погледна зеленитѣ ниви, тучнитѣ ливади и девственитѣ гори и почувствувамъ първичния гласъ на майката-природа, шепнеща въ ранната утринь своя вѣченъ заветъ — радвай се на бащината си земя, извоювана преди дванадесеть вѣка отъ Аспаруха, поставена наредъ съ най-културни народи отъ Бориса и Симеона, за да бѫде въ утрешнитѣ дни още по-щастлива и заслужено велика! Не е ли това живота и цельта на всѣки истински гражданинъ, на всѣки истински българинъ, на всѣки български туристъ?

Азъ съмъ поласканъ отъ вниманието, което моитѣ приятели, моитѣ скѫпи български туристи ми указватъ въ днешния щастливъ за менъ день. Подаръкътъ, който ми дарявате днесъ и полученията отъ Негово Величество орденъ като заслужилъ туристъ, ще ми бѫдатъ най-скѫпи дарове въ живота. Това внимание, обаче, за менъ е дважъ по-скѫпо като единъ примѣръ и насърдчение къмъ тѣзи, кои-

то идватъ следъ насъ, защото дѣлото на нашия туризъмъ крачи къмъ възходъ. А всѣки възходъ, за да бѫде неспиренъ и за да не срѣща прѣчки и разочарования, се нуждае преди всичко отъ ратници, предадени къмъ идеята и дѣлото, съ желание за творчество и съзнание за изпълнението на поставения обществен дългъ. Зная, че тия наши приемници не ще липсватъ, че ще бѫдатъ, може би, повече отъ насъ, че ще работятъ може би съ повече енергия и въодушевление. Къмъ тѣхъ, азъ отправямъ своя бащински съветъ, моето другарско пожелание — да бѫдатъ добри, съзнателни и вѣрни туристи, да продължатъ дѣлото ни съ още по-голѣмо достоинство, за величието на туристическа България, за преуспѣването на българския народъ и неговата държава, за която е предопредѣлена по-радостна сѫдба и по-свѣтло бѫдеще.

Да живѣе нашиятъ почетенъ председатель Негово Величество Царь Борисъ III!

Да живѣе цѣлокупниятъ български народъ!

Да живѣе българскиятъ туризъмъ!"

***

Въ следнитѣ заседания на конгреса се постави на разглеждане оповестения дневенъ редъ. Въ връзка съ отчета дадоха обяснение всички членове на Централното настоятелство. По-особени дебати предизвика предложението на Тодоръ Тодоровъ, за създаване на единъ фондъ за материално творчество, чиито срѣдства да се набиратъ посрѣдствомъ установени вноски отъ страна на клоноветѣ. Другъ единъ парливъ въпросъ бѣше този за приемането на БАК въ редоветѣ на БТС. Дневниятъ редъ бѣ проведенъ съ вземането на съответни конгресни решения.

Конгресътъ се закри тържествено, като въ изготвената по този поводъ резолюция, следъ обичайнитѣ констатации, се изказаха следнитѣ пожелания:

„. . . Въ приносъ на културния градежъ на нацията и държавата чрезъ едно планово поддържано, закржглено и цѣлостно туристическо дѣло и организация, трѣбва преди всичко да се създаде **специалния законъ за туризма въ България,** съгласно изработения отъ Б. Т. С. проектъ. Така най-после, по примѣра и на други културни страни, и у насъ ще се регламентира туристическата дейность, а туристическата организация ще заеме съответното държавно-обществено мѣсто.

Наредъ съ това общо уреждане съ закона, положението на туризма и насочване развитието му, необходимо е да се подпомогне и подкрепи дейностьта на организирания туризъмъ, съ следнитѣ навременни мѣроприятия:

а) Министерството на желѣзницитѣ, респ. Дирекцията на Б д. ж. да разреши намаленията, които се даватъ за пѫтуване до 125 клм. и за по-голѣми разстояния, специално за организиранитѣ туристи и тѣхнитѣ излетувания и чрезъ това да се осигурятъ излетитѣ и до по-далечни планински обекти. Сѫщо да се дава за въ бѫдеще, при пѫтуванията на туриститѣ по конгреситѣ и излетни събори на БТС, намаление ½ отъ намаленатa тарифа по Б. д. ж. Така ще се отмѣни и едно пренебрежение и несправедливо отнасяне къмъ изключителната по родолюбие дейность на организиранитѣ въ БТС туристи.

б) Въ най-близко време да се уреди въпроса съ оземяването на хижитѣ, т. е. съ узаконяване сервитутнитѣ права на Съюза и неговитѣ клонове надъ тѣхнитѣ хижи, лѣтовища и заслони. Така ще се уреди, подобри и поощри още повече хижестроенето въ нашитѣ планини.

в) Да се свържатъ хижитѣ съ телефони до най-близкитѣ клонови седалища.

г) Да се подпомогне отъ държавата, съ срѣдства и материали, продължението на предприетата отъ Съюза специална маркировка и се осѫществи въ скоро време по всички наши планини.

д) Да се премахне акциза и специалнитѣ налози върху билетитѣ за забави и др. п., изнасяни отъ клоноветѣ на БТС, за да имъ се даде, чрезъ скромнитѣ имъ приходи, възможность да осѫществятъ високоценното си турстическо творчество . . . "

. . . И КАКВО СЕ КАЗВА ЗА 32-ИЯ СЪБОРЪ НА БТС ВЪ БУРГАСЪ

Отъ **Цоню Гиргановъ**

Прекрасно свежо утро, 27 юлий 1940 г. По небето нито едно облаче. Влакътъ изкача отъ тунела и пристига на гарата. Туристки съ пъстроцвѣтни кѫси туристически рокли и туристи съ кѫси гащета или съ голфове, навлизатъ бързо въ препълнената съ народъ трета класа. Влакътъ потегля и устието, презъ което се промъква Янтра за да започне своето фантастично криволичене около старата българска столица, екна отъ „Балкани, вдигайте се“ ... Следъ малко всички обръщаме очи къмъ амфитеатралния видъ на вълшебния градъ. Виждали сме го безбройно много пѫти, но пакъ ни се иска да го видимъ . . . толкова привлѣкателенъ е той.

Стигнахме на билото на Балкана. Гара Кръстецъ, съ обширна градина, а току до самата гара будка, въ която се продаватъ най-вкусни баници. Всѣки иска да си купи и вкуси отъ тѣхъ. Навѣрно продавачътъ имъ нѣма криза, тъй като изнесенитѣ количества се продаватъ само за 4—5 минути.

Спускаме се стремглаво по южния склонъ на планината. Трѣсъкътъ на колелата се увеличава при преминаването на шесттѣ тунела. Забележителната осморка остава задъ насъ, преминаваме Явровецъ и се отзоваваме на желѣзопѫтния възелъ Дѫбово.

Малко следъ дванадесеть часа пристига влакътъ, който ще ни откара въ Сливенъ. Разполагаме съ доста свободни мѣста въ малкитѣ вагони, чиито врати сѫ странични. Влакътъ потегля и съ неособена скорость преминава покрай доста кокетни гари и спирки, около които има кокетно подредени градинки и училища. Откъмъ гара Твърдица виждаме на дъното в. „Чумерна“, първенецътъ на Еленския балканъ.

Пристигаме на гара Зимница — голѣмъ желѣзопѫтенъ центъръ. Слънцето продължава да пече. Влакътъ, който ще ни отнесе по-нататъкъ пристигна съ петдесеть минути закъснение. Отъ него се показаха главитѣ на много туристки и туристи. Едно продължително „Ехооо“ процепи въздуха. Между познатитѣ се размѣняха продължителни поздрави. Мнозина ни викаха „Елате при насъ“.

Минаваме покрай просторното Страджанско блато и покрай островърхитѣ или обли, но съвсемъ голи, височини около Айтосъ. Бай Иванъ Ламбовъ още отъ тукъ почна да събира документитѣ за делегатитѣ, за да се улеснялъ. Пристигаме съ около единъ часъ закъснение на Бургаската гара. Следъ нѣколко минути се нареждаме по четирима и бодро закрачваме следъ една военна музика. Встрани по улицитѣ, по прозорцитѣ, по балконитѣ — навсѣкѫде отрупано съ многоброенъ народъ, който видимо се възхищаваше не отъ стройнитѣ редици на туриститѣ, защото тѣ не бѣха много стройни, а отъ бодрия имъ видъ, отъ пъстритѣ имъ облѣкла и отъ тѣхното дѣло. Продължително и възторжено „Ура-а-а-а-“ посрѣщаше и изпращаше отдѣлнитѣ групи. Спрѣхме предъ великолепно устроена и декорирана арка. Върху една маса се качи кметътъ на града и произнесе своето приветствено слово. Той пожела другарството, сплотеностьта и единението да бѫдатъ нераздѣлни наши съпѫтници, за да можемъ въ скоро време да бродимъ и въ „другитѣ“ български земи. Това пожелание предизвика продължително и мощно „Ура“. То падна като искрица въ барутъ.

Председательтъ на мѣстния клонъ изказа сѫщо своитѣ приветствия. Той пожела гоститѣ на събора да прекаратъ весело, а делегатитѣ сериозно . . . Едноитѣ и другитѣ да се радватъ на безкрайната морска ширь и на прекрасното синьо небе.

На трибуната се качи познатиятъ на туриститѣ, симпатиченъ туристически

деецъ, д-ръ Божко Ковачевски. Съ бавни, но много отмѣрени слова той изтъкна колко безгранично голѣма е любовьта на туриститѣ къмъ родната природа и какъ тѣ съ радость насаждатъ тази любовь у българския народъ. Той отбеляза резултатитѣ отъ четиридесетгодишната организаторска туристическа дейность и завърши съ думитѣ „Дошло е вече време да получимъ Добруджа, Бѣломорието и . . . " Нескончаемо и бурно „Ура" процепи въздуха, а музиката изсвири националния химнъ. Ето нѣколко свидни думи, чието произнасяне буди възторгъ, надежда, сила и сълзи отъ умиление. Народътъ жадува за своето обединение.

Жалкото е, че при приветствията и отговорътъ имъ липсваше единъ какъвто и да е високоговоритель и това, което се каза, можа да бѫде чуто отъ съвсемъ ограниченъ кржгъ хора. Желанието да има високоговоритель не е продиктувано отъ суетната грижа за шумъ (него ние оставяме за други, които се считатъ за призвани въ тази область), а за да ни разбератъ всички, че творимъ и създаваме съвършено безшумно.

Начело съ музиката, внушителната манифестация продължи до морската градина, гдето се положи вѣнецъ върху бюста на Ботйовъ. Отъ тамъ се каза на туриститѣ да идатъ въ бюрото на квартирната комисия, да подирятъ квартиритѣ си. Всички бързаха за тамъ и колкото повече бързаха, толкова повече объркваха работата на комисията. Стараеха се комисаритѣ на всѣкиго да угодятъ, но кой е кривъ, че предварителнитѣ съобщения за гоститѣ не имъ били дадени на време и че полученитѣ поне малко такива нѐ бѣха успѣли предварително да

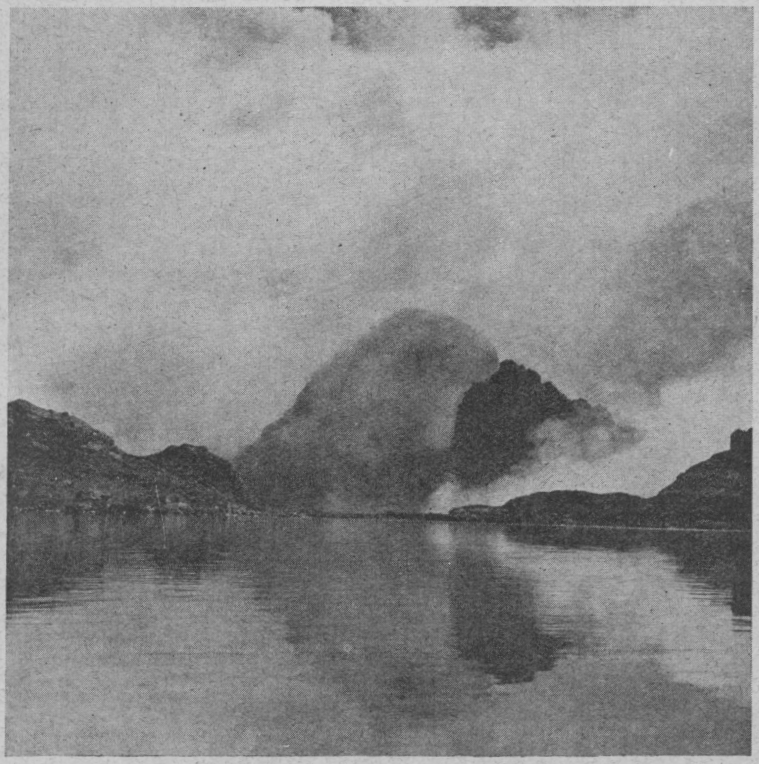

Мальовишко езеро — Рила

подредятъ. Нуждно е севлиевци да уредятъ курсове за разквартируване на туристи.

Отзовахъ се съ моя добъръ другарь бай Леонъ Филиповъ въ хотелъ „Континенталъ", близу до гарата и пристанището. Впрочемъ, почти всички хотели сѫ на това мѣсто. Интересното е, че по-голѣмата часть отъ хотелитѣ носятъ чужди имена: Континенталъ, Империалъ, Парижъ, Лондонъ, Савоя и пр. Види се пристанищнията градъ съ тѣзи наименувания се е опитвалъ да привлѣче чужденцитѣ. Впечатленията ми сѫ, че хотелиерството и въ Бургасъ има нужда отъ чувствителни подобрения. Нашиятъ хотелъ още отъ входа си личеше отъ какво е качество.

*

Сутриньта, на 28 юлий, следъ закуска и разходка по пристанището, се отправихме за сборния пуктъ, отгдето се образува манифестация.

Опредѣленото за тръгване време мина. Даваха се различни команди за тръгване, но нѣмаше музика. Привличаше вниманието новото знаме, първо по рода си за възрастнитѣ туристи. Следъ молебена симпатичниятъ даритель Ас. Минковъ предаде знамето на председателя на клона Драгановъ, а той отъ своя страна го предаде на знаменосеца Червенковъ, който каза, че ще го пази, като зеницата на окото си ... Трикратно ура възвести идването на знамето въ редоветѣ на туриститѣ. Започна нова манифестация отъ площада до сградата на Търговската камара. Опитътъ на единъ туристъ да накара нѣкои туристи да вървятъ „въ кракъ" почти не успѣваше.

Отзовахме се въ просторенъ и добре уреденъ салонъ. Първитѣ нѣколко реда отъ столове бѣха оставени за официалнитѣ лица, но като че ли на всѣкиго се искаше тамъ да се настани и по-късно бѣха нуждни доста усилия, докато се намѣрятъ мѣста за тѣзи лица.

Тържественото заседание се откри съ народния химнъ и химна на Царя, изпълнени отъ мѫжки хоръ, дирижиранъ отъ капелмайстора Пав. Стефановъ. Почна концертна часть, великолепно изпълнена отъ мѫжки и женски хорове. Следъ това председателтъ на Центр. н-во **Ив. Раевъ** произнесе слово за четиридесеть годишното творчество на българския туризъмъ. Непринудеността, искреността и преданостьта, съ които той говори, подкупиха отбраната аудитория. Дѣлото и мощьта на туриститѣ израстнаха въ очитѣ на всички присѫтствуващи. Миньорното изложение за добродетелитѣ, които туриститѣ насаждатъ у българския народъ, ни заслужено поласка. Бѣгло се подчерта отъ говорителя, че обществеността въ туристическия градежъ била най-силно изразена въ Враца. Тукъ, ние старостоличанитѣ, създателитѣ на първата монументална туристическа сграда, се почувствувахме пренебрегнати, тъй като и нашата общественость ни помогна да изградимъ преди 29 години нашия домъ въ историческата мѣстность „Цареевцъ", но понеже нашиятъ строежъ вече е отдавна извършенъ, види се, не може да служи като удаченъ примѣръ . . . Навѣрно сме попаднали въ давность. Ние знаемъ колко добъръ е съюзниятъ председатель и не мислимъ, че той умишлено ни е изтървалъ. Общественостьта вече е внимателна на много мѣста къмъ дѣлото на туриститѣ и това трѣбва искрено да ни радва. Председателтъ обяви събора за открить и покани представителя на Н. В. Царя и на правителството г. Митаковъ, министъръ на Правосѫдието, да поздрави съборянитѣ. Той, министрътъ, подчерта, че дѣлото на туриститѣ е отъ национална и международна важность и че туриститѣ сѫ тия, които запознаватъ чужденцитѣ съ нашата родина и имъ създаватъ улеснения, които високо се ценятъ отъ държавата. Той предвеща близки и щастливи дни за българския народъ. Думитѣ му се изпратиха съ бурни ржкоплѣскания и ура. Следъ това той предаде височайшитѣ награди на нѣколко заслужили туристи.

Поднесоха се поздравления отъ много организации.

Всички поздравления бѣха прекрасни и чистосърдечни, по ония поднесени отъ Стефанъ Станчевъ, отъ името на читалищния съюзъ и мѣстното читалище, бѣха великолепни по стилъ и по съдържание.

Председателтъ при отговоритѣ си бѣ много щедъръ откъмъ цѣлувки, само че не ги прилагаше тамъ кждето трѣбва. Види се много е стѣснителенъ.

Настжпи единъ важенъ моментъ — честуване двадесеть и петь годишната дейность на бай Ив. Ламбовъ, като членъ отъ съюзната управа. Предъ насъ бѣ човѣкътъ, който въпрѣки бѣлата си брада и мустаци, притежава неизчерпаема туристическа енергия и когото виждаме да участвува въ много важни туристически събития или излети. Поздравителнитѣ думи отправени къмъ него отъ Централното настоятелство и отъ разни други туристически организации бѣха една заслужена морална награда, която бѣ допълнена отъ нѣкои съ материаленъ даръ. Нека дѣлото на бай Ивана бжде отличенъ примѣръ за тѣзи, които идатъ следъ него на туристическото поле.

Следъ обѣдъ бюрото на събранието се конституира и се изслуша великолепенъ рефератъ за „Странджа планина“ отъ Г. п. Аяновъ. Недостатъчно познатата у насъ планина бѣ описана въ увлекателенъ и подробенъ стилъ.

Появи се на естрадата бай Иванъ Ламбовъ и направи докладъ по редовностьта на делегатитѣ. Всичко въ редъ. Следъ него се яви Тод. Ив. Тодоровъ т. е. „Госъ“ — телеграфенъ адресъ. Той говори на тема „Бждещето материално творчество на Б. Т. С. Иска човѣкътъ системенъ строежъ, планово строителство и пари: по 1000 и по 2000 лева отъ клонъ. Енергично протестира срещу професионални организации, които строятъ хижи въ планинитѣ и ни измѣстватъ отъ нашитѣ обекти. Въобще той на тази тема често говори и все пакъ нѣщата не особено много сж се промѣнили. Оттули си той солницата и посоли ония клонове, които имали страхотно голѣми приходи отъ своитѣ спални и хижи и които малко давали за хижестроителния фондъ.

Всички съборяни се отправиха следъ това за киното, гдето се прожектира филма „Борба за Хималаитѣ“. Въ продължение на около два часа бѣхме свидетели на великия човѣшки стремежъ да върви все по-нагоре и по-нагоре за да проникне до недостижимитѣ тайни на природата.

*

На следния день, 29 юлий, започнаха разисквания по отчета и по строителството. Изказаха се мнения да се разширятъ въ списанието сведенията изъ живота на отдѣлнитѣ клонове; други поискаха нови хижи да не се строятъ, а да се разширятъ и подобрятъ сегашнитѣ, трети искаха одобряване на отчета безъ особени разисквания. Митко Пантелеевъ, нали си е човѣкъ на перото, ратува за културното творчество, което трѣбвало да предшествува материалното. Личеше, че бѣ нѣщо неспокоенъ, понеже често си поподръпваше панталонитѣ нагоре. Хаджиевъ, като спецъ по смѣткитѣ, говори за счетоводство и касата, Пиперовъ — за списанието, Драгоевъ — противъ неорганизирания туризъмъ. Въобще разискванията минаха мирно и тихо и резолюцията по отчета, изработена вещо отъ Вес. Хлѣбаровъ, бѣ приета единодушно.

Понеже делегатитѣ много се „изморихa“ даде се отдихъ, който стана причина да се свика „коронен съветъ“ около бждещия съставъ на Центр. н-во. Дирижентъ бѣ Б. Ковачевски, а концертмайсторъ Д. Кокошковъ. Нареди се бюлетинката, но при гласуването Алековци не свириха въ хармония. Това тѣ си правятъ по старъ навикъ.

Развиха се разисквания около хижестроителството. Реши се конференция отъ председателитѣ да разгледа този въпросъ, да го реши, а съборътъ да го утвърди. Тогава ще се опредѣли клоноветѣ какви вноски ще правятъ за материалното творчество.

Следъ това, безъ особени разисквания, поради майсторски докладъ на ре-

дактора Пиперовъ, се мина къмъ увеличение абонамента на списанието съ петь лева.

Реши се съ акламации следниятъ съборъ да стане въ Банско. При разглеждането на тази точка се прояви необикновено голѣма благотворителность отъ клоноветѣ. Надпреварваха се въ даване безвъзмездни помощи за клона „Елътепе", за да доизгради своята хижа „Бъндерица". Рѣдко е имало по-реаленъ белегъ на съзнание за строителство. Дано обещанитѣ суми се пратятъ на клона, да не се свършва само съ словесно състезание.

Изборътъ мина спокойно. Спечели „правителствената листа". Другата, както не се предполагаше, че ще има, взе малко гласове. Съжаляваме за ония, които, по едни или други причини, напускатъ Централата, но имаме вѣра и въ тѣхнитѣ замѣстници, че и тѣ достойно ще изпълнятъ дълга си.

*

Напустнахме заседателната зала успокоени, че сме свършили добра работа. Останахме, обаче, недоволни за гдето Главната дирекция на желѣзницитѣ не смѣе да ни нареди въ категорията на най-полезнитѣ културно-просвѣтни организации и не ни дава намаление, както дава другаде. Навѣрно нѣкой, който разглежда нашитѣ справедливи искания, си слага много тъмни очила, та не му е още ясно, че намъ се дължи преди всичко достѫпа и опознаването на нашитѣ родни планини. Вѣрваме, че очилата ще се промѣнятъ.

Вечерьта, въ разкошния салонъ на прекрасното морско казино, се устрои вечеря за желаещитѣ съборяни. Уредбата бѣ великолепна. Окото се радваше на непринудената и пъстроцвѣтна обстановка. Лицата на всички изразяваха радость.

Излѣзлиятъ вече отъ Центр. настоятелство Ив. Раевъ пожела на своя приемникъ Ковачевски да работи тъй, както е работилъ до сега, съ сѫщата преданость и достоинство. Ковачевски се опита да каже, че предстоящия товаръ ще е голѣмъ, но бѣ доста успокоенъ.

Говори бургаскиятъ областенъ директоръ г. Козаровъ. Неговитѣ думи бѣха умѣрени и сърдечни. Голѣмъ и едъръ човѣкъ е. Не знамъ дали не е по-едъръ отъ Плѣвенския областенъ директоръ. Сѫществената разлика помежду имъ вѣроятно е тази, че бургаскиятъ подкупва, когато говори, а за плѣвенския ти се струва, че при говореното, а ха, посѣга да ти потегли ухото.

Свърши официалната часть и почна неофициалната. Излѣзе Мойсей Сѫбевъ съ своитѣ забележителни декламации, нѣкои отъ които бѣха по-дълги отъ великитѣ пости. Знае си урока човѣка и всички го зѣпахме съ отворени уста. Почнаха ръченици. Тукъ вече сърдцето на „бившия" председатель Ив. Раевъ се разиграва.

*

На следния день всички си разотидоха успокоени, че сѫ свършили резултатно своя туристически дългъ. Презъ съборнитѣ дни Бургасъ бѣ необикновено гостоприеменъ. Туриститѣ отъ „Странджа" проявиха особенъ контролъ по ресторантитѣ, хотелитѣ и другаде. Дали сѫ могли да откриятъ кой какъ съзерцава морето не знамъ. То не бѣ спокойно и Пожарлиевъ напраздно се опита да го усмири.

Довиждане въ Банско!

По Средна Гора

Отъ **Ц. Цанковъ**

(Продължение отъ бр. 4-5 и край)

Пѫтьтъ къмъ Мухча се извива между буки-гиганти, спуска се въ долове, засипани съ шума, подъ която шумятъ и се спускатъ надолу по стръмнитѣ долове малки игриви поточета.

Тукъ ние навлѣзохме въ единъ отъ най-девственитѣ кѫтове, кѫдето културниятъ и всеможещъ човѣкъ още не е успѣлъ да развали дѣлото, създадено така съвършено отъ великата майсторка — природата.

Унесени въ весели разговори, неусѣтно стигнахме и Каменна присоя. Какво хубаво име на мѣстность и при това чисто българско. Повечето отъ наименуванията на рѣки, мѣстности и др., около Пирдопъ сѫ български. Това се обяснява съ факта, че презъ робството градътъ е билъ народностенъ и вѣрски центъръ на селищата отъ Пирдопската долина и турското влияние не е успѣло да го засегне.

Втората ни почивка бѣ на Пульовъ кладенецъ. Тукъ трѣбваше да направимъ и закуска.

Пульовъ кладенецъ се намира на найдолния край на обширната поляна Мухча (името ѝ произлизало отъ „мухи“).

За днешния день трѣбваше да изминемъ още много пѫть и затова, макаръ и съ тѫга, напустнахме рано извора. По росната и необятна поляна запъплихме къмъ Габрова. Минахме покрай множество низки могили, безмълвни паметници на далечно приятелство между човѣка и гората.

Красивъ и загадъченъ е този тъй малко известенъ край. Отпреди много столѣтия и презъ всички вѣкове неговата сѫдба е била пълна съ превратности и поличби. Физиономията му често се е измѣнявала. Мѣнили сѫ се и неговитѣ обитатели. Едно е останало само трайно— голѣмата любовь и нераздѣлната дружба между хората и гората. А намиратъ се и сега хора, които се опитватъ да отрекатъ това вѣчно приятелство, дори да развѣнчаятъ тъй хубавия и одухотворенъ образъ на гората, създаденъ отъ народното ни и лично творчество. Пѣснитѣ на народа, пѣснитѣ на Ботйова, на Каравелова, на Вазова и Яворова, лишени отъ образа на гората! Мѫчно може да си представи човѣкъ какво би останало отъ това богато и признато отъ всички творчество, ако махнемъ отъ него омайния образъ на гората.

Ще припомня само единъ стихъ отъ народната пѣсень:

„Горо ле, горо зелена
пѫтя ми не е отъ тука,
ала отъ тука ще мина,
че имащъ сѣнки дебели
и бистра вода студена . . .

А само тази пѣсень ли е посветена на гората?

Въ смутни времена, при нашествие на врагове, при болести, на кого народътъ така спокойно е повѣрявалъ сѫдбата си — не е ли пакъ на майката-закрилница — гората?

Народното въображение е свързало тази привързаность къмъ гора и планина съ любовьта на овчаря къмъ вили и самодиви. А не е ли това магията на гори и планини, която е обладавала волния овчарь? И тѫжната пѣсень на медения кавалъ не е ли мѫката му да изрази завладѣлото го чувство, да изкаже ония неразгадаеми тайни, които той е схващалъ и разбиралъ?

По тѣзи мѣста презъ 1443 г. християнската войска на полско-маджарския краль Владиславъ III, предвождана отъ маджарския деспотъ Янко Хунияди, който вѣроятно е билъ главнокомандуващъ на съединенитѣ славянски войски, е направила опитъ да заобиколи укрепенитѣ отъ турцитѣ Траянови врата, за да се спустне къмъ Пловдивъ и нанесе решителенъ ударъ на противника. Въпрѣки добре скроения воененъ планъ, турцитѣ усѣтили и укрепили върховетѣ на Срѣдна гора, като направили голѣми просѣки, укрепителни валове и др. и обходътъ, както и воденото тукъ сражение не успѣли. За неуспѣха на тази битка спомогналъ много и зле избранията сезонъ. Било е презъ зимата, точно по Коледа. Отъ друга страна, християнската войска се е била доста отдалечила, продоволствието, поради липса на пѫтища, е било прекѫснато и следъ претърпѣния неуспѣхъ войскитѣ сѫ се оттеглили.

Отъ тогава вѣроятно сѫ останали укрепителнитѣ валове и изкопи по билото на Срѣдна-гора тукъ, по пѫтя за поляната Конска. Населението нарича тия укрепления Митиризитѣ. Отъ тогава навѣрно сѫ останали и имената на мѣстноститѣ: Чешко поле, Маджаръ тепе и др. въ околноститѣ на Пирдопъ.

Бѣхме изминали вече Мухча и навлѣзохме въ една прекрасна горска алея.

Г а б р о в а ! — На самото било малка весела полянка, скѫтана срѣдъ гигантски буки и габъри.

По тази поляна едва се забелязватъ група низки могили. Историцитѣ ги смѣтатъ за стари тракийски гробища.

Въ това самотно и тихо мѣсто имаше толкова спокойствие, толкова поезия въ тази свѣтла естествена градина на древни покойници! Човѣкъ навлиза вѫтре, завладѣнъ отъ чувство на страхопочитание и възхищение.

Какво можеше да ни открие вълнуващето очарование на тѣзи старинни, тъй прости и тъй трогателни гробници? А пръснатитѣ по тѣхъ цвѣтя и сѣнки? — Въ тѣзи скромни гробове почиваха, може би, знатни първенци, които сѫ водили въ победна брань своитѣ войни и сѫ царували надъ дивитѣ и непристѫпни гори.

Пакостна ржка на иманяри често смущава тѣхното спокойствие и разравя скѫпанитѣ въ земята тайни.

Ето насреща в. Братия. А онѣзи кѫщички, надъ които трепти обѣдната мараня, сѫ Колониитѣ. Надолу е прекрасната долина на Медетъ. Тамъ е Панагюрище. Ами Родопитѣ — виждате ли какъ тѣ сѫ се изправили като тъмна и неразрешима загадка? Можете ли разграничи до кѫде свършватъ тѣ и отъ кѫде почва островърхата Рила, чийто назѫбенъ профилъ рѣже небесната ширь? Облаци сега засланятъ нейнитѣ върхове.

До насъ е Балгурникътъ. Това е единъ доста голѣмъ гранитенъ блокъ, на който личатъ издълбани четири дупки, две по две разположени една надъ друга.

Най-горната отъ вдлъбнатинитѣ е най-голѣма. Отъ нея излиза едно улейче, което я свързва съ по-долната. Сѫщото се повтаря и при другия чифтъ вдлъбнатини. Тѣзи дупки много напомнятъ на хромеля (долната часть) на ржчна воденица (балгурникъ). Отъ тамъ и наименуването на този стариненъ паметникъ — Балгурникътъ.

Отъ проучванията, които видни наши археолози и историци сѫ правили, се установява, че подобни камъни, каквито се срѣщатъ и другаде, се опредѣлятъ като религиозни камъни, които сѫ служили за религиозни обреди. Съседството на този жертвеникъ сѫ групитѣ могили, които видѣхме на Габрова и Мухча, придава на сѫщия особено значение. Групитѣ или селищнитѣ могили сѫ останки отъ старитѣ траки и то вече отъ по-късна епоха, свързана съ по-усъвършенствувания начинъ на живѣене, когато човѣкътъ е билъ отседналъ и сѐ е занимавалъ съ скотовъдство.

Като се знае, отъ една страна, че тракитѣ сѫ предимно горски жители и, отъ друга — че по полянитѣ Габрова и

Мухча се намиратъ селищни могили (наброявани повече отъ 80), много близко до ума е, че този жертвеникъ е служилъ на околнитѣ селища за споменатитѣ цели. Нѣма значение дали вдлъбнатинитѣ въ камъка сѫ изкуствени, издълбани съ човѣшка рѫка, или естествени.

Мѣстото, кѫдето се намира жертвеникътъ, е най-високото въ околностьта и въ съседство съ хубава поляна и изворъ край нея — какво по-хубаво и по-удобно мѣсто за честуването на бога Дионисий. Култътъ на този богъ на разточителното и сластно веселие, заетъ отъ старитѣ гърци, е билъ много на почить у тракитѣ. А знайно е, че светилищата на Дионисий сѫ били по върховетѣ на високитѣ планини.

Мѣстото, дето се намира Балгурника, макаръ и най-високо въ околностьта, не представлява нѣкакъвъ завършенъ връхъ, а една площадка — равнакъ, както го наричатъ тукъ, която народътъ зове съ поетичното име „Здравчилъка“. Нѣма по-подходящо име отъ това. Навлизаме въ Здравчилъка. Колко примамливо е пѫтуването изъ едра гора, кѫдето слънчевитѣ лѫчи не могатъ да проникнатъ направо, а тѣхната свѣтлина се прецежда презъ хилядитѣ вѣйки и листа и добива синьо-теменужень цвѣтъ, тъй присѫщъ на храмоветѣ, съ тѣхната тайнствена тържественость.

Отъ всички страни Здравчилъкътъ е заграденъ съ стръмни спусъци. А долу нѣкѫде, дълбоко въ долината, каточе въ недрата на земята, реве и се мѣта рѣка Бобьовица. Североизточната страна, най-стръмната, е обрасла съ елова гора — Чамлъка.

Не си спомнямъ день по-богатъ на неизличими възторзи отъ днешния. Душата ни днесъ празднува най-дивния праздникъ на гората. Ние дори не се чувствувахме подготвени за неизчерпаемитѣ очарования на този день, прекаранъ изцѣло въ пленъ на гората.

Рила Гробътъ на Гошо Стоименовъ

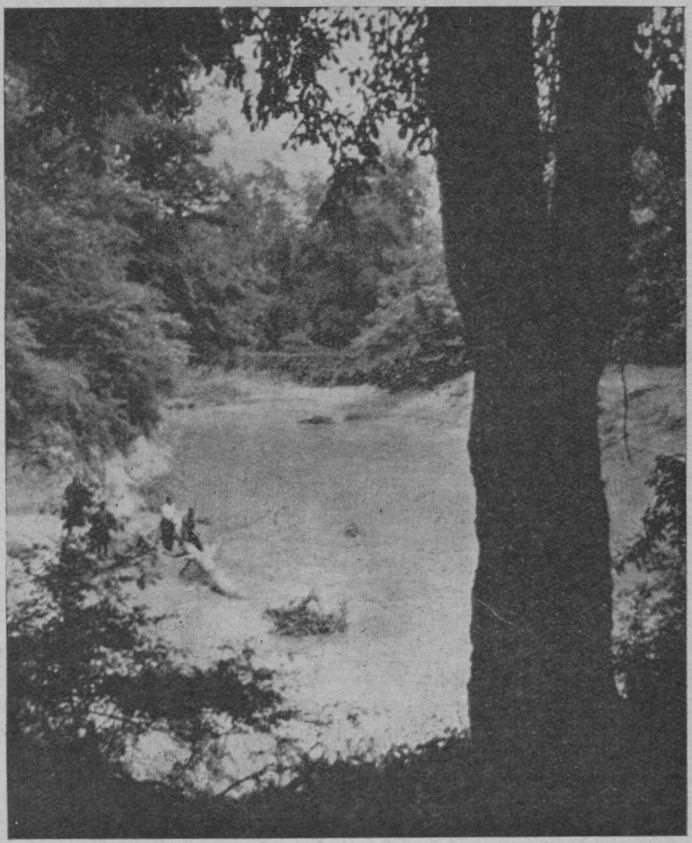

Ропотамо Сн. Миронски

КАКЪ ОТИДОХМЕ ДО СТРАНДЖА

Отъ Божидаръ Стоичковъ

За да допълнимъ представитѣ си по българскитѣ планини, трѣбваше да видимъ и Странджа. Така поне решихме, съпѫтникътъ ми и азъ, когато презъ палещия за черноморието августъ се запѫтихме отъ Созополъ за турската граница, съ начертание да следваме неотклонно и крайбрѣжието.

Седемь ни бѣха свободнитѣ дни. За това време предвиждахме да стигнемъ по крайбрѣжието вр. Папиятъ, най-голѣмото възвишение на българската Странджа (550 м.), а оттамъ презъ вѫтрешностьта да се доберемъ до изворитѣ на Царската рѣка, по чието корито да се смъкнемъ на брѣга. Тукъ, при свободно време, смѣтахме да се позабавимъ до завръщането си въ Созополъ.

*

Първия день замръкнахме на носъ Св. Агалина. Отъ Созополъ потеглихме късно следъ обѣдъ, тъй като трѣбваше да натоварimъ раницитѣ, пъкъ и се налагаше да узнаемъ кѫде се намиратъ случайнитѣ извори и кладенчета по това безводно крайбрѣжие. Главната причина обаче бѣше, че съпѫтникътъ ми реши да излѣзе познатъ съ много лѣтовници, на които трѣбваше да обяснява накѫде сме

тръгнали, какво ще търсимъ по този адски пекъ изъ това безводно крайбрѣжие и пр. и пр.

Днесъ, вториятъ день, ни предстоеше да догонимъ загубеното отъ вчера. Затова палатката бѣ събрана още преди изгрѣвъ слънце. Приведени подъ тежестьта на раницитѣ, ние следвахме крайбрѣжието, откривайки плажове, каквито не съмъ срѣщалъ по цѣлия нашъ черноморски брѣгъ — дълги, чисти, въ затворени тихи и плитководни заливи.

Тукъ морето съ брѣга си иде да запълни оная представа, която човѣкъ, отрастналъ въ равнината или планината, е ималъ като малъкъ за него, а именно: много дълбоки и широки заливи, разположени като правоѫгълници единъ до другъ, въ единия край тихи, въ другия постоянно развълнувани, съ най-разнообразни по цвѣта и строежа на пѣсъка плажове, ограничени откъмъ сушата съ дюни; съ брѣгъ осѣянъ съ безброй сѫщества отъ морския миръ и съ още по-голѣмъ брой предмети, чужди за морето. Така тукъ ние срещнахме брѣгъ, даващъ видъ на антична мозайка отъ най-различни по голѣмина, строежъ и багри миди и охлюви; видѣхме всевъзможни водорасли; намѣрихме и най-разнообразни предмети — отъ цѣла лѣва гръдь на разрушена гемия до здрава бутилка съ вдлъбнатъ надписъ на свѣтовно известна кѫща за спиртни напитки. Тукъ се натъкнахме и на онова цвѣте, никнѣше изъ самитѣ пѣсъци, за което моятъ съпѫтникъ знаеше, че вирѣе може-би на две мѣста въ свѣта и чийто кремавъ цвѣтъ издава наркотиченъ миризъ.

Всичко това, въпрѣки тежкото придвижване по пѣсъка, ни правѣше пѫтя неусетенъ и ние незабелязано стигнахме устието на Царската рѣка.

Ако не бѣхъ знаелъ, че тази именно рѣка е Царската, тя сигурно щѣше да ми направи по-голѣмо впечатление. Мѣстното население я зове Ропотамо или Каргамъ.

Устието на рѣката бѣше широко около 4 метра, предостатъчно да ни попрѣчи за осѫществяване на цельта ни, а именно да следваме крайбрѣжието. Развълнуваното море изглежда не бѣ позволило никому отъ рибаритѣ или излѣтницитѣ да се опѫти насамъ — нѣмаше никаква лодка, никакъвъ човѣкъ. Сега доби още по-голѣма изпъкналость изникналата у менъ още при пѫтуването съ „Евдокия“ успоредица между морето и планината по отношение тѣхната мощь — че въ планината обикновено човѣкъ се чувствува господарь, докато въ морето той е винаги съ чувството на подчиненъ, подведомственъ. Не бѣше, обаче, време за такива размишления и азъ предпочетохъ да не го сподѣлямъ съ съпѫтника си.

Да преплаваме рѣката бѣше лесно, но какъ ще пренесемъ тежкитѣ раници? Тръгнахме по рѣката; тя ставаше все по-широка — никаква възможность за преминаване. Следъ единъ часъ ходъ, поехме обратно. Пакъ сме на брѣга. Сега моятъ съпѫтникъ направи откритието. Направило му впечатление, че морето на стотина метра навѫтре и то въ видъ на обрѫчъ около устието на рѣката е твърде зелено — значи плитко. Веднага се решава, че това представлява наносъ отъ Царската рѣка. По редица съображения и обстоятелства менъ се падна да следвамъ тоя наносъ или по-право да намѣря бродъ изъ морето. Азъ се дърпахъ, но така ми се било случило . . Значи нѣма време за губене. Тръгвамъ, воденъ отъ зеленатa ивица изъ морето, като съблюдавамъ дълбочината на пѫтя да не бѫде по-голѣма отъ мишницитѣ ми, защото пъкъ отъ друга страна се бѣ случило съпѫтникътъ ми да бѫде и малко по-низъкъ.

Четиридесеть минути разузнаване и бродътъ бѣ намѣренъ. При връщането си търсѣхъ мислено да набележа точния пѫть, като изхождахъ отъ разни дървета, височини, устието на самата рѣка и др.

По гащета, всичко прибрано въ раницитѣ, а последнитѣ прикрепени надъ главитѣ, поехме по начертания пѫть. Операцията бѣше сложна. Съ най-малкото отклонение вляво или вдѣсно рискувахме

да измокримъ всичко — и облѣкло и храна. Но случаятъ искаше да стигнемъ благополучно.

Разведрени отъ сполучливото приключение или по-право отъ продължителния престой въ водата, ние бодро продължихме пѫтя си. Вмѣсто плажове, за брѣгъ сега имахме гористи хълмове. Тукъ нискостъбленията дѫбъ е единственото наслаждение, което придава на горитѣ отекчителна однообразность.

Оставяме крайбрѣжието и навлизаме въ гората. Цельта ни е да избѣгнемъ Масления носъ. Последниятъ е много провлѣченъ навѫтре въ морето; следването му ще забави много движението ни, пъкъ по брѣга като че ли нѣмаше пѫть— склоноветѣ бѣха гористи и стръмни. Така поне се извинявахме предъ самитѣ насъ за осакатяване на маршрута ни.

Съ пресичането на гористия носъ, предъ насъ се открива рѣдка картина — заливъ до заливъ съ срѣдно високи брѣгове, наредени единъ до другъ съ общо очертание на подкова и на всѣки единъ отъ издаденитѣ малки носове кацнали червенитѣ кѫщурки на нѣкое заселище. Въ дъното, задъ тѣхъ се издигатъ грамадни гористи хълмове — самата Странджа. И всичко като че ли имаше по-добъръ видъ, само защото погледътъ се спира именно отъ тия хълмове. А какво ли щѣше да бѫде ако край това море се издигаше нѣкой планински великанъ, чиито поли да сѫ зелени, а чийто върхове да сѫ бѣли . . . Докато моятъ съпѫтникъ ме занимаваше съ тия въпроси, мисъльта ми все си витаеше около една хубава чешма, съ обилна и студена вода, тъй като презъ цѣлия день не бѣхме пили нищо и устнитѣ ми бѣха заприличали на изпопукани бѣли цървули.

Вечерьта сме въ Кюприя, сега Приморско, първото по редъ заселище, което се нарежда въ подковата. Спретнато селце съ единственъ поминъкъ вѫглищарство. Така дълго очакванитѣ отъ насъ комари изглежда да сѫ вече на лице — тукъ кѫщитѣ имаха мрѣжи по прозорцитѣ. Ето защо и първата ни грижа бѣ съответно да се имунизираме . . . споредъ мѣстнитѣ народни разбирания.

Следъ вечеря решаваме веднага да потеглимъ за Царево, предвидъ голѣмитѣ дневни горещини. Последното отстои на 19 клм. отъ Приморско. Тръгваме къмъ 21 часа. Пѫтьтъ прави рѣдко впечатление. Много живописенъ е, но все пакъ си остава пѫть, даже и когато има лунно освѣтление. Въ началото се придържа къмъ крайбрѣжието, а следъ това при Дяволското езеро, лѫкатуши навѫтре изъ гората. Тукъ нека кажа, че при вида на това езеро, съ право носѣще името си, всѣки би трепналъ, даже и онзи, който се смѣта, че не разбира отъ романтика. Пѫтьтъ го пресича въ началото му чрезъ дълъгъ дървенъ мостъ. Тукъ, въ обстановката на тая нощь и при наличностьта на здрави нерви, човѣкъ сигурно би стоялъ съ часове за да гледа неопредѣлено въ тинестата вода, безъ да си дава смѣтка за това.

Минаваме презъ селата Китенъ и Лозенецъ на нѣколко стотинъ метра навѫтре отъ крайбрѣжието. Оставатъ ни още три километра до цельта, но на 16 клм., следъ като тоя день имахме вече 15 часа ходъ, решаваме, че ни е много, отбиваме се влѣво, като за разлика отъ първитѣ нощи, не сме много придирчиви къмъ условията на мѣстностьта.

Събуждамъ се въ единадесеть. Ще се задуша. Въ палатката — сѫщинска пещь. Вмѣсто съпѫтника си, до менъ намирамъ две дини. Докато да размисля за възможноститѣ по тая странна промѣна, сто че той, по-ранобуденъ, но и по-нахаленъ отъ менъ, пристигна съ още една диня подъ мишци.

Дали съ укоръ или съ възхищение го погледнахъ — не помня. Знамъ само едно, че му дадохъ пълно право за това, че съ нищо не билъ виновенъ, гдето презъ нощьта сме се разположили въ единъ бостанъ.

Три километра оставатъ до Царево, но до пристигането ни тамъ, часътъ стана четири. Наложи се и три пѫти да се

окѫпемъ. Съпѫтникътъ ми смѣташе, че тая наша отпадналость се дължи на голѣмитѣ горещини, но менъ ми се струваше, че по-скоро причината трѣбва да се търси въ обилната сутришна закуска.

Въ 16 часа сме въ Царево. Хубаво градче съ още по-хубаво пристанище, съ солена вода за пиене и съ лѣтовници

раженство. И когато загубихме и пѫтеката, не можахъ повече да издържа и рѣзко заявихъ, че се връщамъ.

Напраздно моятъ съпѫтникъ ме увещаваше да продължимъ, като ми изваждаше на длань двадесеть житейски философии — че за всѣки край се иска по-голѣми усилия, че последнитѣ петнаде-

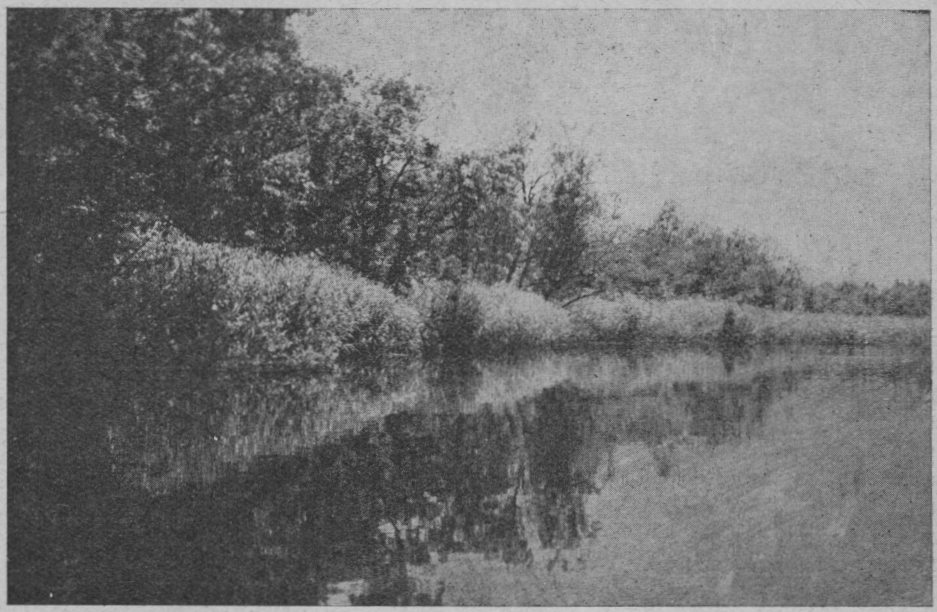

„Живиятъ плетъ" на Царската рѣка

Сн. Д-ръ Телчаровъ

отъ Стара-Загора изключително. Има даже и колония отъ поменатия градъ, която предпочита да използува водитѣ и чакъла на пристанището, отколкото великолепнитѣ плажове въ съседство на градчето. Изглежда, че градоветѣ отъ вѫтрешностьта на България мълчаливо сѫ си подѣлили морскитѣ лѣтовища и то съответно на своето значение и име. Имате Варна за софианци, Созополъ за пловдивчани и Царево за старо-загорци.

Надъ самото Царево, върховетѣ Голѣмъ и Малъкъ Папиятъ. Решаваме веднага да потеглимъ — изглежда да сѫ на динъ часъ ходъ, а азъ едва задушавамъ у себе си налегналото ме чувство на посеть минути сѫ решаващитѣ, че човѣкъ накрая се оценява и пр. и пр. Азъ, изглежда, бѣхъ непоколебимъ въ мързела си, защото действително се върнахме.

Сутришната закуска бѣше пакъ дини, при все че този пѫть нѣмаше извинението да сме попаднали случайно въ нѣкой бостанъ. Запасили се добре съ „тая разновидность на водата" (разбира се толкова, колкото ни издържаха плещитѣ), ние потеглихме презъ вѫтрешностьта на Странджа за с. Веселия. Тукъ разпитахме за изворитѣ на Царската рѣка. Събраха се всички отъ селото за да ни обясняватъ. Всѣки ни означаваше различно мѣсто съ различно наименувание. Добре

че опитътъ ни бѣше научилъ да разпитваме населението, безъ много да се ползуваме отъ неговитѣ сведения.

Три часа лутания изъ най-различни гори — низки, високи, на всѣки случай винаги гѫсти. Най-после изоставихме пѫтеката и тръгнахме по едно сухо рѣчно корито и то въ обратно направление. Поне така предполагахме, тъй като въ тия еднообразни гористи хълмове, трудно можеше да опредѣлимъ кѫде се намираме.

Бѣхме решили да слѣземъ на крайбрѣжието по течението на рѣката, но рѣката я нѣмаше. Отъ всѣки връхъ, отъ всѣко било се правѣше внимателенъ прегледъ на безброй преплетенитѣ една въ друга водосливни линии, на които въ никой случай не можеше да се опредѣли посоката на оттичането. При това, вода никѫде.

Тукъ пораженството го оставихме настрана, защото мисъльта за нощуване изъ тия тъмни гори не бѣше особено примамлива . . .

И намѣрихме рѣката. Открихме я по дветѣ редици сочни високи дървета, които се виѣха въ една отъ тия безброй долини и които опредѣляха границитѣ на коритото ѝ. Бѣше интересно. Тия две редици дървета, издигнали се високо надъ всички други, като че ли бѣха стражъ за хорскитѣ погледи. И наистина, на мѣста не можеше да се открие нищо задъ тѣхъ, такъвъ живъ плетъ представляваха тѣ за своята майка — рѣката.

Въ самото начало тя едва тече и има много малко вода. Следъ това става дълбока повече отъ човѣшки бой, обаче отъ застояла, тинеста вода. Тукъ вече рѣката става непроходима. Единственитѣ три брода (Домусъ-гечитъ, Калдъръмъ-гечитъ и Дулапъ-гечитъ) [1]) се знаятъ отъ цѣлото население въ околностьта. Лилиитѣ, за които толкова се приказва, не сѫ въ Царската рѣка, но въ единъ нейнъ лѣвъ рѫкавъ, въ мѣстностьта Калдъръмъ-гечитъ. Въ това отношение Камчията е много по-богата и по-разнообразна. Какъвто видъ на тропическа рѣка дава Камчия съ своя глухъ рѫкавъ, препълненъ съ тръстика и лилии, Ропотамо не го дава, при все че тѣ не могатъ много да бѫдатъ сравнявани.

Следъ едночасовъ ходъ, рѣката се разширява до 10 м. Толкова е спокойна, че хвърлената сламка за дълго не се придвижва отъ мѣстото на падането си.

По лѣвия брѣгъ на рѣката бързо се свличаме къмъ морето. Нѣмаше много време за наблюдение, а още по-малко за съзерцание, тъй като часътъ бѣше вече 4 сл. об., а пъкъ нощьта не биваше да ни свари въ това свърталище на комаритѣ. Наближаваме кладенчето на Царската рѣка. До тукъ бѣхме стигнали на отиване, търсѣйки бродъ презъ рѣката. Това кладенче е единственото, което срещнахме съ действително сладка вода. И вече предвкусвахме сладостьта на водата, когато предъ насъ се изпрѣчи нѣкакво си непроходимо тресавище, граничаще съ самата рѣка. Чувството ни бѣше на хора, които предъ прага на своитѣ успѣхи срѣщатъ почти непреодолими прѣчки и които пустнали вече въ ходъ всичкитѣ си сили, не намиратъ достатъчно воля у себе си да открияТъ новия, спасителния пѫть. Ние не можехме пъкъ и да спремъ тукъ; и започнахме опититѣ. Но още съ първитѣ крачки, колѣната ми се изравниха съ нивото на лепкавата черна каль. Наложи се връщане — значи отдалечаване отъ кладенчето. Настроението ни падна, престанахме и да приказваме. Вѣроятно и двамата си мислѣхме за кладенчето, следъ като презъ цѣлия този зноенъ день не бѣхме сложили капка вода въ устата си.

Преди да стигнемъ края на тресавището, видѣхме стѫпки на четвороноги, вѣроятно отъ биволи, които го пресичаха напрѣчно. Оставаше още малко до заобикалянето на мочурището, но разсѫдихъ: щомъ като тия тежки четвороноги не сѫ потънали, то и ние ще може да преминемъ. Но тамъ гдето биволитѣ сѫ затъвали едва 20 см., ние затъвахме

[1]) Гечитъ на турски ще каже нѣщо като бродъ.

надъ колѣнетѣ. Изглежда, че сѫ били половки отъ насъ, освенъ ако нѣкакъвъ специаленъ физически законъ като четвороноги, не ги подпомагаше въ това отношение.

Благодарни бѣхме, че се отзовахме цѣлостни оттатъкъ мочурището, при все че тая операция ни бѣ оплескала до уши въ каль, а отъ друга страна, ни струваше неимовѣрно много усилия.

Следъ кратъкъ престой на кладенчето, продължихме, като оттукъ изоставихме коритото на рѣката. Близо половинъ часъ, боси, се движехме по едни дюни, които всѫщность бѣха цѣли планински възвишения. Тукъ ни свари и залѣзътъ на слънцето.

*

Късно следъ полунощь сме на носъ св. Агалина. Построихме палатката на сѫщото мѣсто, на което я бѣхме опънали на отиване. Два часа сънь приблизително. Събуждамъ се. Въ палатката гъмжи, като че ли сме въ кошеръ пчели. Съпѫтникътъ ми продължаваше все още да ме рита, ругаейки по мой адресъ, че ако продължавамъ да спя живъ ще бѫда изяденъ. И за доказателство показва рѫцетѣ и лицето си. Запалвамъ клечка кибритъ — устнитѣ му станали като первази, очитѣ му се притворили отъ мехури. Истинктивно почвамъ и азъ да опипвамъ лицето и рѫцетѣ си. Намирамъ у себе си твърди топчици, а не мехури. Изглежда, че групата кръвь у моя съпѫтникъ реагираше полошо къмъ отровата на комаритѣ, защото когато палатката бѣ свалена, за да избѣгаме по-нататъкъ, всички вдълбнати части по лицето му се бѣха запълнили. Лицето му приличаше на пълна месечина. Азъ се задоволихъ само съ особения родъ брадавици, които обаче носѣхъ за споменъ дълго време следъ това.

Тая нощь бѣше злочеста. Два пѫти развaляхме палатката и бѣгахме напредъ. Така се и съмна.

Сега бѣхме на хубавия Кавашки плажъ. Този день го прекарахме тукъ на почивка. Полагаше ни се следъ снощната ожесточена и неравна борба.

На другия день се смъкнахме въ Созополъ. За разлика отъ отиването, сега моятъ съпѫтникъ по никой начинъ не искаше да се вестява предъ познатитѣ си тукъ, защото сега сигурно ще трѣбваше да имъ обяснява, какъ и защо сѫ го изяли комаритѣ . . .

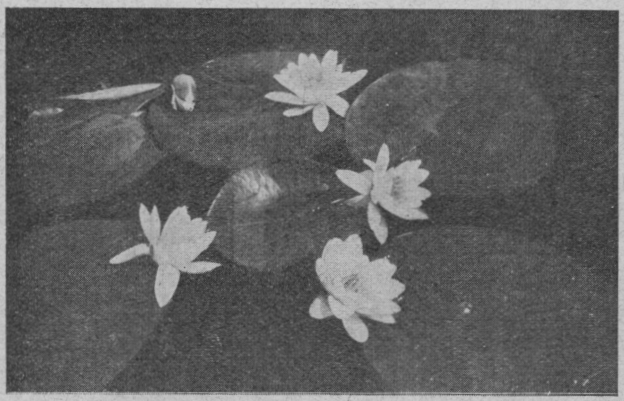

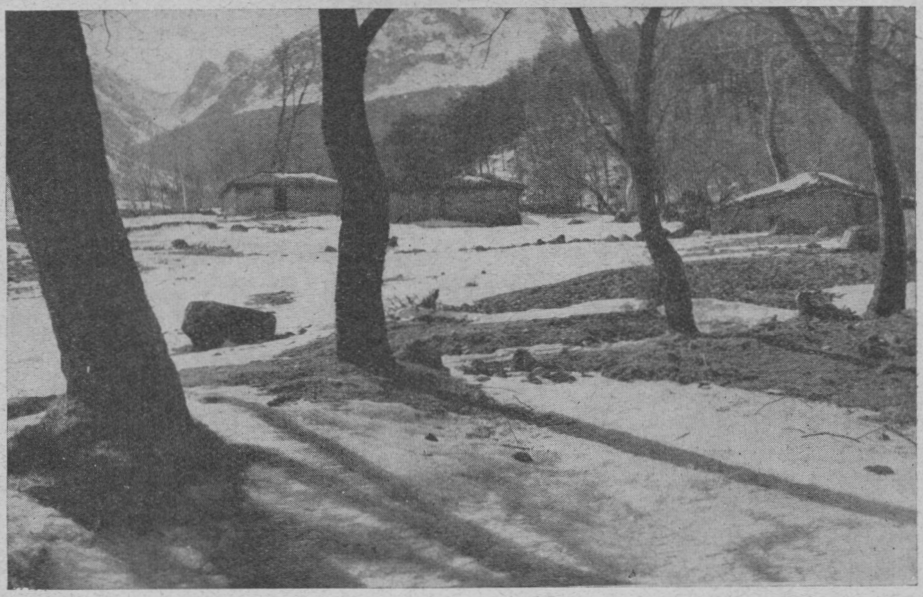

Куминитѣ — Витоша Снимка Караджовъ

РАДИО-ПРЕДАВАНЕТО ОТЪ ЧЕРНИ ВРЪХЪ

Отъ **Георги Драгоевъ**

Преди 40 години единъ голѣмъ българинъ, влюбенъ въ правдата и красотата, пожела да имъ служи всеотдайно, като ги направи постоянни съпѫтници на своя животъ. Предъ олтаря на правдата той сложи живота си, покосенъ отъ тогавашнитѣ наши жестоки политически борби. На красотата и красивото той даде ценна дань — туристическото движение въ страната ни, което бѣ достатъчно да обезсмърти името му. Алеко Константиновъ съ основание днесъ се счита родоначалникъ на организирания български туризъмъ, защото съ слово и дѣло той сложи началото на влѣчението къмъ българскитѣ планини у насъ.

Зовътъ на Алеко, отправенъ преди 40 години отъ Черни връхъ, привлѣче хиляди поклонници, които непрекѫснато днесъ зиме и лѣте бродятъ изъ роднитѣ планини, за да познаятъ и обикнатъ своята прекрасна Родина. Голѣма часть отъ тѣзи бродници съзнателно участвуватъ въ изграждането на едно обществено движение, което съ своитѣ придобивки въ града и планината, допринася извънредно много за изграждането на нашата национална култура. Презъ настоящата година това скромно движение — Българскиятъ туристически съюзъ — скромно отпразднува своята 40 годишнина, която бѣ единъ праздникъ за организирания български туризъмъ и за всички онѣзи, които ценятъ творческитѣ постижения въ нашия общественъ животъ.

По починъ на Радио София, подкрепено отъ Централното настоятелство на Българския туристически съюзъ, 40 годишнината на организирания български туризъмъ бѣ ознаменувана и съ едно предаване отъ Черни връхъ, което бѣ много добре проведено на 20 и 21 юлий 1940 година.

Техническитѣ усъвършенствувания, които съпѫтствуватъ нашето време, направиха хората да приематъ голѣмитѣ

събития като нѣщо обикновено безъ да вникватъ въ тѣхната сѫщность и да откриватъ въ тѣхъ нестихващето утвърждение на човѣшкия духъ. За насъ предаването отъ Черни връхъ е едно обикновено явление, което ние, като съвременници на техническото съвършенство, като че ли не оценяваме достатъчно или най-малкото го приемаме като едно събитие отъ всѣкидневието. Какво ли биха казали онѣзи, които преди 40 години изкачваха Черни връхъ съ известна несигурность за своето завръщане въ града?

Независимо отъ всички други белези, които свидетелствуватъ за голѣмото развитие и напредъка на туристическото движение въ страната ни, радио-предаването отъ Черни връхъ е още едно и то твърде убедително доказателство, че всѣки изминатъ день ни носи нови завоевания въ планината, които сочатъ за правилното развитие на движението ни и за неговитѣ бѫдещи успѣхи.

*

„Драги слушатели, започна говорительтъ г. П. Витановъ, обаждаме ви се отъ Черни връхъ, Витоша, отъ каменната сграда на Наблюдателницата. Намираме се на 2286 метра височина надъ морето на единъ връхъ, който гледа една четвъртъ отъ българската земя и е билъ свидетель на цѣлата българска история. Задачата ни е да привлѣчемъ и вашата мисъль тукъ — високо къмъ българското небе и къмъ творчеството, което се върши днесъ въ българскитѣ планини.

Ние се изкачихме тукъ заедно съ стотици организирани туристи и следъ насъ сѫ поели пѫть, може би, още хиляди излетници. Минаваме презъ познатитѣ хижи „Алеко“ и „Рѣзньоветѣ“, а други сѫ минали презъ Княжево, Боерица и Платото.

И по-нататъкъ той предава прекрасния рапортажъ на г. Есто Везенковъ за Витоша:

„Ако въ България има планина, която — съ известно основание — може да се нарече люлка на българския туризъмъ, тя безспорно е изправилата се надъ софийското поле за връзка съ небето Витоша. Това бѣ сѫдбата на тази българска планина — да даде първия потикъ за похода къмъ върховетѣ, да събуди първитѣ възторзи отъ красотата на планинския свѣтъ и да предизвика първото въодушевение отъ самата България. Тъй както София е вече немислима безъ Витоша, която отъ единъ далеченъ декоръ стана неизбѣжность за живота на софиянци, така и българскиятъ туризъмъ е немислимъ, както въ своето зачатие, така и въ своето по-нататъшно развитие безъ Витоша. Отъ нея се разнесе първия позивъ къмъ българитѣ да тръгнатъ къмъ свежестьта на природата, въ нея се поставиха основитѣ на първата туристическа хижа; въ нея се роди плахо зимния туризъмъ, за да се обърне въ смѣло завоевание презъ бѣлитѣ дни на българскитѣ планини; по нейнитѣ скали найпървитѣ катерачи (осмивани както всички други новатори) започнаха да се учатъ какъ да се забиватъ куки и какъ може да помогне на човѣка вѫжето. Навсѣкѫде, кѫдето въ живота на българското планинарство се е случило нѣщо ново, може спокойно да се пише: мѣсторождение Витоша.

И който веднажъ е видѣлъ Витоша отъ София въ пурпура на сутринния изгрѣвъ или въ нѣжностьта на зимната привечерь, който веднажъ е зърналъ отъ нѣкой връхъ на планината самата София долу да блещука като свѣтящъ рудникъ на земно злато, той знае, че надъ София има една планина, която никога не ще престане да притегля къмъ своитѣ чертози и че подъ нея има единъ градъ, въ който стремежътъ къмъ върховетѣ никога не ще загасне . . .

Ето, единъ старъ лѣтописъ разказва:

Въ околноститѣ на София има до двадесеть и едно мѣста за разходка. Мѣстностьта Кору-багларъ, която се намира между Витоша и София, е една отъ най-

прочутитѣ мѣстности въ турскитѣ, арабскитѣ и персийскитѣ земи. Ако пролѣтно време човѣкъ влѣзе въ тѣзи лозя, мозъкътъ му се опоява отъ чудеснитѣ миризми на разновиднитѣ цвѣтя. Най-много преобладаватъ вишнитѣ. Надъ село Бали-Ефенди — Княжево — има гѫста гора, презъ която стрела не прониква, куршумъ трамвай свлича тълпи млади хора, облѣчени въ пъстри спортни дрехи. Изпечени, силни, весели, тѣ подминаватъ пивницитѣ и се пръскатъ за покупки изъ фурнитѣ и бакалницитѣ. Върволица отъ туристи се ниже за Бѣлата вода. Само да гс нѣмаше това парче пѫть отъ Княжево до Бѣлата вода! Разговорътъ нагоре се

Моментъ отъ радиопредаването

Снимки Драгоевъ

не работи. Тази гора е красива съ своитѣ високи небеса, дѫбове и тополи. Подобни се срѣщатъ само въ Босна, въ Равненскитѣ гори и Черменскитѣ планини. Навсѣкѫде изъ това бранище текатъ извори, а пъкъ подъ дебелата сѣнка на всѣко високо дърво множество влюбени и посетители се веселятъ или пъкъ се молятъ.

Днесъ картината е друга!

Сѫбота следъ обѣдъ. Всѣки новъ върти все около него — а общината не бърза съ продължението на трамвая.

Отъ горе се откриватъ прекрасни поляни: легнала е наситена, зрѣла земя, додето видятъ очитѣ — все българска земя. Надиплили се на вълни Витоша и Люлинъ, грѣйнали безбройнитѣ софийски селца, проточили се тъмнитѣ залесени пѫтища нататъкъ. Както децата си представятъ свѣта, когато четатъ приказкитѣ — тъй изглежда земята отъ тукъ.

Отъ Бояна погледната, София става друга. Полето е по-необятно, ливадитѣ по-тъмни. Надъ Драгалевци, следъ половинъ часъ пѫть се извиватъ интимни горски пѫтеки. Гората — стара и мълчалива — обгръща отвсѫде стария Драгалевски манастиръ. Надъ нея мощно висне Витоша. Широкото шосе за Алеко въ дѫги, възкачва завоя, губи се въ стръмни долове. Колкото Витоша на Бояна и на Княжево е тиха и лесна, толкова е тя тукъ потайна и невѣрна, навѫсена и опасна.

Витоша е многолика и невѣрна.

При Златнитѣ мостове, съ буйната си пъстрота, Витоша напомня полутропически планини. А надъ Бистрица, тя догонва спокойнитѣ Баварски Алпи".

* *

Говорительтъ предава казаното отъ г. Инж. Загоровъ, началникъ на отдѣла за горитѣ и лова при Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, и г. Пеневъ, началникъ на националния паркъ „Витоша", за Витоша и за планинитѣ въобще отъ гледището на тѣхното стопанско значение и на редицата мѣроприятия, които се провеждатъ въ тѣхъ и по специално въ тѣхнитѣ гори.

Последнитѣ думи на говорителя се подематъ отъ веселитѣ туристически пѣсни на пристигналитѣ въ наблюдателницата. Жизнерадостната фигура на г. Добри х. Янковъ е центъра на това туристическо веселие, което за мигъ е прекѫснато отъ съюзния тогава председатель, г. Иванъ Раевъ. Случаятъ е удобенъ да чуятъ слушателитѣ нѣколко сбити слова за дѣлото на Българския туристически съюзъ:

—„Днесъ на Витоша, благодарение усилията и непосилния трудъ и жертви на организиранитѣ туристи се издигатъ повече отъ 12 хижи, които осигуряватъ безопасното изкачване на планината и създаватъ необходимитѣ удобства за приятно излѣтуване. Но нѣкога не бѣше така. Нѣкога, който тръгваше за Черни върхъ, да не говоримъ за Мусала или за Елътепе, все едно че заминаваше на експедиция въ африканскитѣ джунгли.

БТС издигна назрѣли обществени лозунги и успѣ да създаде отъ себе си едно чисто народно движение, въ което нѣма никакви различия между членоветѣ. Той приканва всички въ своитѣ редове не въ името на нѣкакви облаги и привилегии, които да тегнатъ върху обществото и държавата, а ги призова да служатъ честно на дълга си къмъ Родината, жертвувайки трудъ и материални срѣдства въ името на общото благо. Така изникнаха и нашитѣ хижи и домове — повече отъ 60 на брой, въ които БТС вложи надъ 40 милиона лева. Градени тухла по тухла съ личенъ трудъ на членоветѣ си, финансирани съ събиранитѣ помежду ни левчета, тѣ днесъ сѫ истински храмове на природата и стражъ на национална култура. Нашитѣ каменни строежи въ планината сѫ паметникъ на несломимата българска воля и упоритъ творчески духъ.

Който е виждалъ какъ се гради хижа въ планината и какви жертви и работа изисква нейното завършване при вѣчната туристическа оскѫдица, само той може да прецени голѣмата ценность на дѣлото на БТС, предъ която бледнѣятъ и цифритѣ на милионитѣ. Затова ние използуваме гостуването на Радиото въ нашата хижа, за да се обърнемъ съ апелъ къмъ всички българи: ценете дѣлото на организиранитѣ български туристи и най-важното — пазете го! Пазете го като очитѣ си, защото то е една истинска наша народна гордость. Всѣки има правото да се почувствува гордъ като българинъ само тогава, когато е далъ своята дължима дань въ преуспѣването на това голѣмо и народополезно творчество.

И къмъ хилядитѣ българки и българи, сърдцата на които вече горятъ въ любовь къмъ родната планина, ние отправяме апелъ да влѣзатъ масово въ нашитѣ редове, защото само организирания туризъмъ осмисля излетуването и носи полза за личностьта, обществото и държавата".

* *

А когато интересната фигура на г. Мойсей Сѫбевъ е въ центъра на добилитѣ

Снимка Кръшнякъ

Орловецъ — Рила

настроение туристи, непринудениятъ туристически хуморъ е вече на сцената и внася голѣмо оживление. Неусѣтно пѣснитѣ отново заливатъ залата, а следъ тѣхъ думата има отново говорителтъ:

— „Драги слушатели, чухте часть отъ една туристическа вечерь на Черни връхъ. Такива вечери се уреждатъ много често и то изъ всички хижи на нашитѣ планини. Витоша, обаче, стои решително предъ всички. И, наистина, тукъ човѣкъ изпитва особени чувства. Нови мисли го вълнуватъ всрѣдъ тѣзи огромни каменни блокове и подъ това вѣчно и спокойно небе. Вѣчна планина и вѣчно небе, притежание презъ хилядилѣтия на нашия вѣченъ народъ! Така се обяснява, може би, обстоятелството, че интересътъ къмъ планинитѣ у насъ не е само туристически, както не е и само стопански. Планината за българина, който е отрасълъ и живѣе всрѣдъ дебритѣ ѝ е нѣщо повече — тя е свързана дълбоко съ историята и културата на българското племе. Най-виднитѣ синове на нашия народъ по единъ или другъ начинъ сж подчертавали това.

Народниятъ поетъ Иванъ Вазовъ въ своята Живописна България пише стихове, пълни съ младенческа смѣлость:

Крила, крила да имахъ —
Та щѣхъ да бѣгамъази
Отъ туй борбище шумно
На страсти и омрази,
Та щѣхъ къмъ васъ да хвръкна,
Балкани горделиви.

Докторъ Кръстевъ, единъ отъ виднитѣ български критици, въ своя статия за пжтуването пише: „Мисъльта, че ще пжтувамъ, всѣкога е имала за менъ нѣщо обаятелно, нѣщо поетично: все ми се струва, че отивамъ въ нѣкой тайнственъ миръ, дето ще намѣря онова, което напусто съмъ дирилъ отъ години, онова, което никой не е намѣрилъ“.

Записките по българскитѣ възстания на Захари Стояновъ, показватъ най-добре, какъ планината за българския народъ е била символъ на свободата, огнище на българската култура. Мълчанието, което бѣ легнало въ равнината, бѣ нарушено отъ бурята, която се разрази въ балкана.

Презъ втората половина на деветнадесетия вѣкъ се роди една пѣсень на новия човѣкъ, пжтьтъ на когото се опредѣляше отъ високитѣ върхове на планинитѣ — гората въ планината се разлисти и българинътъ съ пѣсень на уста тръгна изъ пжтекитѣ, по които бѣха вървѣли неговитѣ дѣди. Въ надвечерието на нашето освобождение, балканътъ се оглася отъ народната ни пѣсень. Той заема изключително мѣсто въ живота на нашитѣ хайдути.

Христо Ботйовъ вижда гората като защитница и покровителка на обезправенитѣ и лишени отъ свобода българи:

„Храни горо, таквизъ чѐда,
Дорде слънце въ свѣта гледа;
Дорде птичка въ тебе пѣе,
Тозъ байрякъ да се вѣтрѣе!“

Бодрото чувство на българина за борба и освобождение ние откриваме и въ народната пѣсень:

„Мамо ле, мамо, драго ми,
въ зелена гора да ходя.
Че аленъ байрякъ да нося,
Да си дружина събера“.

Народната ни пѣсень, пѣснитѣ на Христо Ботйовъ, „Горски пжтникъ“ и недовършената книга „Дневникътъ на планината“ отъ Любенъ Каравеловъ, „Записките по българскитѣ възстания“, „Четитѣ въ България“ на Захари Стояновъ, ни разкриватъ копнежитѣ на българина преди освобождението. Всрѣдъ дебритѣ на недостжпния балканъ нашитѣ дѣди сж чертаели границитѣ на **свободна и независима България.** Не бива да забравяме, че първото ни велико народно събрание е станало **тъкмо** всрѣдъ балкана.

Балканътъ, закрилникъ на нашитѣ революционери, оставя дълбоки следи въ литературата ни. Своя разцвѣтъ епическата ни поезия дължи на легендитѣ, които се създаватъ около имената на тия възстаници, оставили кости по чукаритѣ на балкана. Иванъ Вазовъ и Пенчо Славейковъ, двата стълба на българската поезия, жадно слушатъ легендитѣ

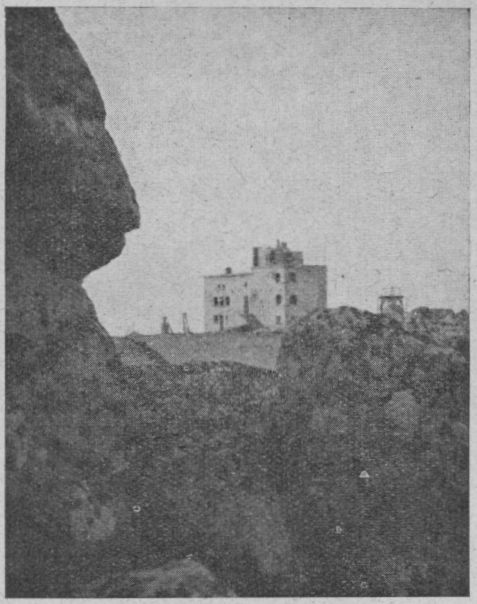

Сн. Рунтовъ Наблюдателница Черни връхъ

за подвизитѣ на българина при Батакъ, Бузлуджа, Оборище, Шипка. — „Епопея на забравенитѣ“ и „Кървава пѣсень“ ще останатъ най-вдъхновенитѣ откъси на българския епосъ. До тѣхъ стоятъ „Хайдушкитѣ копнения“ на Язорова и романа на Антонъ Страшимировъ — „Роби“. Двама автори, които макаръ да живѣятъ въ освободена България, чувствуватъ съ необикновена сила гнета на поробенитѣ.

Нови преображения на планината въ българската литература има следъ освобождението въ романа „Казаларска царица“ на Ивана Вазовъ, гдето е описано поетично единъ излетъ до Черни връхъ, въ стихотворенията на Кирилъ Христовъ, Ракитинъ, Багряна, въ книгитѣ на Йорданъ Йовковъ, Константинъ Константиновъ, Стилиянъ Чилингировъ, Ангелъ Каралийчевъ, посветени на българската земя; планината и гората вече не сж убежище за подгонения и прокуденъ отъ къщата си българинъ, а мѣсто за отмора, за покой, за избистряне на мисъльта.

Планинарството у днешната младежь е само искра отъ това, което е пламтѣло въ душата на българина преди освобождението. За това днесъ — стоимъ ли на планината, съзерцаваме ли неизгледнитѣ равнини, заслушаме ли се въ тишината, ние се чувствуваме сродени съ духа на ония, които изградиха днешна България“

*

Въ ранното утро на 21 юлий, когато първитѣ лжчи на слънцето позлатиха челото на Черни връхъ, бодриятъ туристически химнъ призова вниманието на всички радиослушатели къмъ Витошкия първенецъ и къмъ българскитѣ планини. И тогава плътниятъ гласъ на артиста отъ Народния театъръ, г. Ас. Темелковъ, прозвуча всрѣдъ скалитѣ, за да пръсне отъ тамъ „Зовътъ отъ планината“, който писательтъ, г. А. Каралийчевъ, отправяше къмъ всички българи:

— „Ти, майко, която отваряшъ тая сутринь прозореца, за да влѣзе слънцето въ спалнята на твоитѣ невръстни чеда и да ги облъхне прѣсенъ въздухъ;

Ти, който стѣгашъ цървулитѣ си и се гласишъ да идешъ на кра;

Ти, който складе милиони кръстци въ Дунавската равнина;

Ти, който водишъ стадото по високитѣ поляни на Балкана, Рила, Пиринъ и Родопитѣ;

Ти, който газишъ съ запретнати крачоли оризищата покрай Марица, вършеешъ загарня по харманитѣ на Тракия и берешъ ягоди и домати като рубини;

Ти, който изпращашъ есенно време хиляди вагони съ грозде за трапезата на далечния чужденецъ;

Ти, който вадишъ отъ планинскитѣ недра черно злато и събирашъ сребро съ мрежа отъ водитѣ на Дунава и Черно море;

Ти, който си пленникъ отъ люлката до гроба на своята земя, и ходишъ окърпенъ като пленникъ —

Чуй гласа на твоята малка държава, скромна по ръстъ, но богата съ исторически подвизи и страдание. Ние се обаждаме отъ единъ високъ планински връхъ, нареченъ Черни връхъ, защото много черни години е видѣлъ да размахватъ

като зловещи птици криле надъ родния край.

Две столѣтия преди Христа, на този каменен хребетъ, кѫдето стоиме ние, презъ единъ ясенъ день, пристигна царьтъ на македонцитѣ Филипъ III Той носѣше златенъ шлемъ на главата си и тежкъ мечъ висѣше на бедрото му. Царьтъ на македонцитѣ престоя много дни на Черенъ върхъ. Неговитѣ хора построиха два олтаря — единия въ честь на олимпийския богъ Зевсъ, а другиятъ въ честь на Слънцето. Слънцето възхожда надъ българската земя. То е нагопило своята руса глава въ водитѣ на великото Славянско море и сега златй безконечнитѣ предѣли. Наблизо до насъ на западъ се разкрива нѣкогашната държава на войводата Кракра Пернишки. Два пѫти е достигналъ Василий I Българоубиецъ до крепостнитѣ стени на бѣловласия войвода и се е връщалъ безсиленъ да нахълта вѫтре. Като зелена змия пълзи Струма презъ Пернишката котловина и се мѫчи да излѣзе отъ планинския камънакъ. На югъ мощно израстватъ великанскитѣ върхове на Рила — видения отъ други свѣтъ — далеченъ и нержкотворенъ: Мусала, Рупитѣ, Мальовица, масивния старецъ Кабулъ, въ чието подножие блѣщукатъ небеснитѣ очи на Рила — нейнитѣ Седемь езера. Невидима броди въ тая пустиня сѣнката на Старецътъ, който преди много вѣкове положи основния камъкъ на най-голѣмия български свѣтилникъ — манастиръть Свети Иванъ Рилски. Още по-далечъ въ синевината се диплятъ македонскитѣ планини. Тамъ, кѫдето се срѣщатъ три граници — едвамъ се мържелѣе върхътъ Тумба. Въ неговото подножие, подъ яворитѣ на Бѣласица, презъ дълбокитѣ папрати сѫ минали хиляди ослѣпени Самуилови войници. При село Вади-очи, сипеитѣ сѫ червени. Вѣковетѣ още не сѫ заличили кървавитѣ следи. На северъ въ хлътналата долина, като езеро — пълно съ звезди, нощемъ гори столицата на третото българско царство. Отвѫдъ езерото лежи стариятъ Балканъ, потъналъ въ хайдушка дрѣмка, протегналъ снага отъ Тимокъ до Черно море. Неговитѣ гори сѫ пълни съ древни манастири и предания; елени и кошути пиятъ вода отъ изворитѣ му; сладко шумятъ бистритѣ планински потоци; звънци на пробудени стада огласятъ буковитѣ гори.

Този планински връхъ, откѫдето се чува нашиятъ гласъ, събира буреносни облаци. Отъ хилядилѣтия, гърмотевицитѣ падатъ върху него и градушката изсипва бѣли небесни куршуми върху главата му. Но неговата каменна глава е вѣчна, както е вѣченъ българскиятъ народъ.

Ти, майко, която отвори прозореца, за да влѣзе слънцето въ спалнята на твоитѣ синове, ти която съ тревога гледашъ къмъ бѫдещето и ржката ти трепери, когато прелистяшъ тѫжната повесть на българския народъ — разкажй на твоитѣ невръстни чеда, че и за тѣхъ ще настанатъ велики дни и честити години".

*

Българекиятъ туристически съюзъ приключи своята 40 годишнина и отправя своя погледъ къмъ бѫдещето, което открива нови дни и нови задачи предъ организацията. Благодарение на великолепния починъ на Радио София, досегашнитѣ постижения на организирания български туризъмъ бѣха направени достояние на нашето общество и отъ Черн върхъ, кѫдето нѣкога бѣха поставени основитѣ на движението. На ржководителитѣ на Радио София, организиранитѣ български туристи и тукъ изказватъ своята голѣма благодарность, убедени че и въ бѫдеще туристическото движение у насъ ще има подкрепата на всички просвѣтени българи.

ПЛАНИНАРСТВОТО КАТО ВЪЗГЛЕДЪ ЗА ЖИВОТА

Отъ **Петъръ Боевъ**

Едва ли има човѣкъ, който вървейки изъ неравния друмъ на живота, да не е приютилъ поне една несподѣлена радость въ сърдцето си и да не се е простилъ поне съ една отъ съкровенитѣ си мечти.

Животътъ дори и на най-щастливия човѣкъ, винаги се разгъва въ пространството между постигнато и желано и търси пѫть между жадувано и възможно.

Едни разрешаватъ това противоречие чрезъ отказване отъ желанията, други чрезъ увеличаване на възможноститѣ.

Изправени предъ този неизбѣженъ изборъ, едни се отказватъ отъ идеалитѣ си и ограничаватъ желанията си, като ги свеждатъ едва ли не до нуждитѣ на едно чисто биологично сѫществуване.

Други, напротивъ, носейки въ душитѣ си искрата на единъ възвишенъ бунтъ, се впускатъ въ упорита борба, въ стихията на която жадуватъ да изковатъ единъ новъ човѣкъ въ себе си и единъ новъ свѣтъ — по-добъръ отъ сѫществуващия.

Въ огъня на тая жажда днесъ горятъ много сърдца и въ името на тоя идеалъ днесъ се жертвуватъ много скѫпи сѫществувания.

И все пакъ и днесъ има много сиви човѣшки сѫщества, които се възхищаватъ отъ подвига, но предпочитатъ да следватъ само интереса си.

Избрали линията на най-слабото съпротивление, като ржководно начало въ живота, тѣ се примиряватъ безъ болка, безъ усилие и дори безъ съжаление съ това което е и почватъ монотонно да въртятъ колелото на живота около осьта на личната грижа за еснафско благополучие.

И все пакъ, чрезъ борба или чрезъ примирение, нѣма човѣкъ който да не желае да скѫси разстоянието между блѣнъ и действителность, между желаното и възможното.

Задачата за човѣшкото щастие, въ края на крайщата, се свежда тъкмо до повече или по-малко сполучливото преодоляване на тая разлика.

Изглежда, обаче, че съвременниятъ животъ, вмѣсто да намалява, още повече изостря това противоречие, върху фона на което се разгъватъ всички останали лични и социални несъответствия.

Наистина, цивилизацията, чрезъ науката и техниката увеличи материалнитѣ блага и подобри условията за животъ, но въпрѣки това нуждитѣ на съвременния човѣкъ се увеличиха нѣколкократно въ сравнение съ възможноститѣ за тѣхното задоволяване.

Нѣкога, нашитѣ бащи и дѣди съ години носеха грубитѣ шаечни потури, а ние днесъ всѣки сезонъ смѣняваме костюмитѣ си.

Нѣкога, нѣколко семейства щастливо живѣеха въ задруга подъ общъ покривъ, а днесъ всѣка млада двойка мечтае за „самостоятеленъ“ апартаментъ.

Но дали срещу така нарастналитѣ нужди сѫ нарастнали и възможноститѣ ни?

Нѣкога, накипѣлата енергия на младостьта се изливаше въ игривитѣ звуци на българското хоро, а днесъ — въ румбата или хорсей.

Изобщо, въ патриархалния битъ на нашитѣ предци, като че ли не сѫществуваха противоречия и тѣ затуй въздишатъ за „доброто старо време“.

Въ сѫщность, обаче, противоречията, и особено това между желано и възможно винаги е сѫществувало, само че въ нѣкои епохи то е придобивало особена острота, превръщало се е въ трагиченъ проблемъ.

Всѣкога сѫ правени опити да се преодолѣятъ противоречията въ живота.

Отъ всички досегашни опити едно е ясно: че е невъзможно да се намѣри веднажъ за винаги едно общо разреше-

ние на въпроса и че всѣки народъ и всѣки човѣкъ съобразно качествата, които притежава и условията всрѣдъ които живѣе, ще достигне до повече или помалко сполучливо разрешение.

Такова разрешение търси и намира и планинарството.

II

Планинарството като възгледъ за живота има особено разбиране за неговата сѫщность, стойность, смисълъ и цель.

Като жизненъ мирогледъ, то има особено разбиране за отношението между човѣка и подобнитѣ му и това между човѣка и външния свѣтъ.

Въ планинарството, духъ и материя сѫ цѣлостно единство въ служба на живота, за да го направятъ по-смисленъ, покрасивъ и възторжено желанъ.

Никѫде другаде както въ планинарството материалното не е такъвъ прекрасенъ символъ на устрема и проявитѣ на духа.

Въ мирогледа на планинаря материята е не само мъртво срѣдство, но преди всичко градивенъ елементъ за осѫщест-

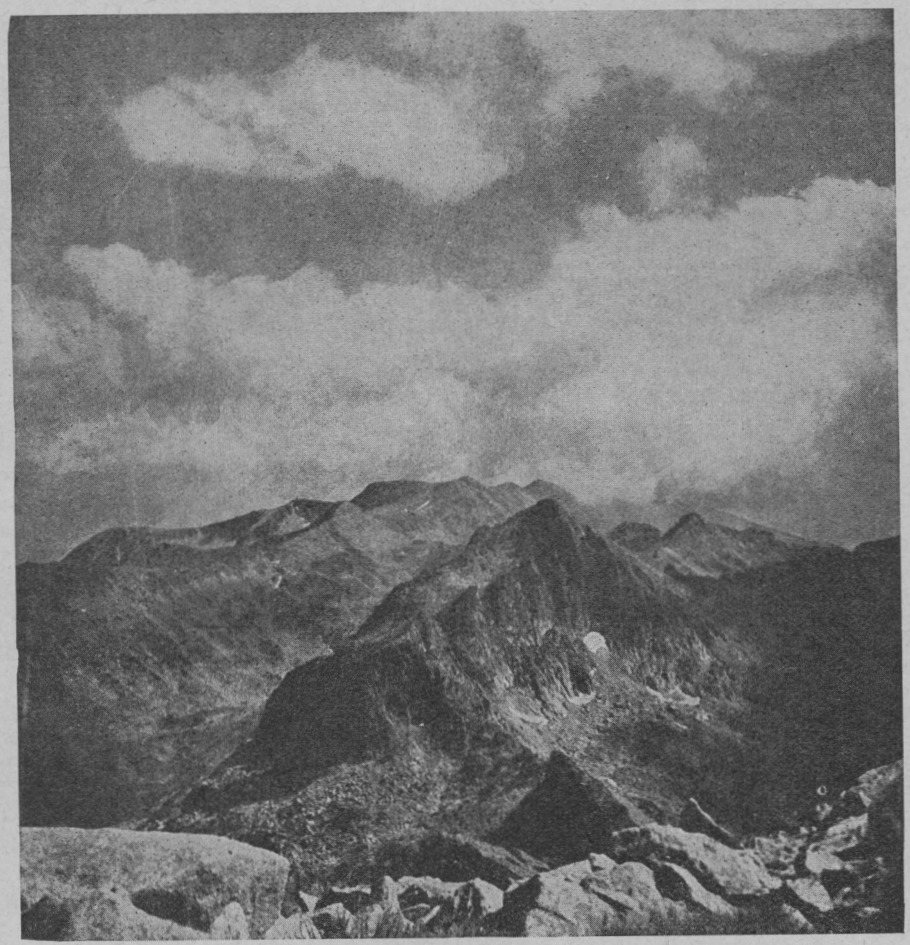

Дженгалъ — Пиринъ Сн. Кръшнякъ

вяване победата на единъ духовенъ порывъ.

Планинарството е не само личенъ мирогледъ но и обществено движение, което служи преди всичко на живота и на човѣка и затова то трѣбва да има едно опредѣлено разбиране за живота и едно опредѣлено отношение къмъ свѣта.

Но що е за насъ живота?

За насъ, животътъ не е най-ценното благо, което притежаваме, а най-достойната участь която преживяваме.

Следователно за насъ животътъ е една сѫдба, която трѣбва да се преживѣе съ всичкитѣ свои радостни и трагични моменти, съ цѣлата топлота на кръвьта, съ цѣлата страсть на чувството.

Вѣрно е, че голѣма часть отъ живота ни протича въ грижи за Насѫщния, всрѣдъ еднообразието на професионалната дейность и тъкмо това ни оставя много малко свободно време за радости.

Вѣрно е, сѫщо така, че за да живѣешъ сѫ необходими срѣдства, а не само преживѣлици.

И все пакъ, тъкмо поради тая истина, онова което дава импулсъ и воля за животъ — това сѫ преживѣлицитѣ и жаждата за такива.

Ако материалнитѣ блага сѫ предпоставкитѣ и условията за животъ, преживѣлицитѣ сѫ неговата ценность, смисълъ и цель.

Каквито цели и задачи да си поставяме за постигане въ живота, трѣбва да признаемъ, че животътъ самъ по себе си е цель и идеалъ.

Защото, въ края на крайщата всички наши цели и задачи се събиратъ въ живота като върховна цель.

Всичко онова, което е създалъ човѣшкия умъ, човѣшкото чувство, воля и гений, намира своето първо и последно оправдание въ живота.

Той е участь, която еднакво свързва пещерния човѣкъ съ днешния — обитаващъ небостъргачитѣ.

Той е вѣчна сѫдба, която като невидимъ токъ протича презъ кръвьта на поколѣнията и чрезъ потенциалното безсмъртие се движи като загадъчна сила, устремена къмъ бѫдещето.

III

Планинарството е поздравъ на живота!

То е възторженъ зовъ на всичко здраво, могѫщо, избликъ на всички свѣтли сили, които живѣятъ въ глѫбинитѣ на човѣшкия духъ!

Планинарството е най-силния устремъ къмъ вдъхновено преживяване на свѣта, къмъ вѣра въ несъкрушения смисълъ въ живота.

То цели постигане на пълнота и единство въ живота, то се стреми да скѫси разстоянието между възможно и желано, но не чрезъ примирението, а чрезъ усилието въ борбата, чрезъ твърдостьта на характера и упоритостьта на волята.

Животътъ е сборъ отъ сили, които осигуряватъ нашето сѫществуване. Животътъ следователно е борба. Планинарството е изразъ на живота, следователно борбата е негова стихия и неговъ стимулъ. Тъкмо за това, планинитѣ сѫ естествена срѣда на борци, за които устрема къмъ върховетѣ е предговоръ и импулсъ за по-дълбоко изживяване и волево утвърждаване.

Затова планинитѣ не сѫ прибѣжище на мирови скрѣбници и бѣгълци отъ незгодитѣ или скуката отъ живота, нито идилични кѫтчета за сантиментални въздишки.

Българскитѣ планини всѣкога сѫ били родина на тия, които сѫ обичали живота. Планинитѣ винаги сѫ били срѣдище за хора, дошли тамъ да формиратъ ясно едно свое убеждение, да изковатъ известни истини и чрезъ своето слово и дѣло, да преустроятъ живота въ името на единъ повисокъ не само личенъ но и

обществен и националенъ идеалъ.

Въ планинитѣ животътъ винаги по-буйно е кипѣлъ, тамъ винаги по-вѣрно е билъ долавянъ неговия смисълъ, тамъ по-ясно е посочвана неговата цель и найсетне тамъ той винаги билъ принасянъ като жертва въ името на скѫпи завети.

Но планината не само е играла, но тепърва има да играе своята роля върху фона на съвременния животъ.

Днесъ е немислимо едно цѣлостно разбиране на живота безъ планината като жизнена арена и безъ планинарството като жизненъ мирогледъ.

Оня, който не познава планинскитѣ преживѣлици, никога не е позналъ живота въ неговитѣ най-естествени, непринудени и възторжени прояви.

Животътъ, като избликъ на физически и духовни сили, животътъ като устремъ къмъ красота и мощь — ето стихията на планинарството!

IV

Колкото и да задълбочаваме духовнитѣ стимули на планинарството, колкото и високо да издигаме неговитѣ ценности надъ плоскостьта на всѣкидневието, ние никога не го надценяваме, като му поставяме задачи, които надхвърлятъ силитѣ му и цели, които сѫ чужди на сѫщината му.

Защото за насъ планинарството е борба за цѣлостенъ, хармониченъ и смисленъ животъ, но то никога не е универсаленъ лѣкъ за отстраняване на всички проблеми свързани съ живота и човѣка.

Цельта на планинарството като възгледъ за живота е много по-скромна. То цели да улесни човѣка да види нѣщата и явленията въ тѣхния истински и неподправенъ видъ; то цели да превъзпита човѣка въ свѣтлината на едно ново оношение къмъ самия себе си и къмъ другитѣ; то цели да прероди и кали физически и духовно човѣка, да му внуши едно ново разбиране за човѣка и свѣта; то цели да пробуди скрититѣ сили въ човѣшката природа, да повдигне самочувството и вѣрата му и изобщо да направи човѣка способенъ да се справя по-успѣшно съ своитѣ лични и обществени задачи.

Планинарството не е само личенъ възгледъ за живота. То е преди всичко обществено движение и общественъ мирогледъ.

То, обаче, не разрешава противоречията между бедни и богати, личность и общество, нито урежда въпроса за отношението между труда и капитала, граждани и държава и т. н.

Планинарството, обаче, създава условия, разбирания и чувства и като ги култивира всрѣдъ обществото допринася твърде много за изграждането на новъ моралъ и за единъ по-съвършенъ общественъ поредъкъ, съ по-малко противоречия и неправди.

Обаче, има противоречия, които планинарството напълно преодолява. Такова е напр. противоречието между човѣка и природата, между личностьта и заобикалящия я външенъ свѣтъ.

Човѣкъ преодолява чрезъ планинарството това противоречие, като се слива съ природата по пѫтя на творческото вживяване и съзердание и като свързва своята сѫдба съ нейната вѣчна сѫдба и съ нейния страненъ животъ.

Въ планината, различието между блѣнъ и действителность изчезва и се прелива въ оная линия, кѫдето земнитѣ върхове опиратъ въ небесния лазуръ, тамъ кѫдето ние стремейки се съ духа успѣваме да ги достигнемъ и съ тѣлото си.

По този начинъ, физически и духовно ние достигаме и завладяваме въ планината онова, което гледано отъ долу презъ синия вуалъ на далечината, се е откройвало предъ погледа ни като непостижимъ копнежъ!

ОРЕЛЕФЪТЪ НА АЛЕКО КОНСТАНТИНОВЪ

По починъ и съ срѣдства на г. П. Кебърле, презъ септемврий т. г., се постави на наблюдателницата Черни връхъ и освети единъ орелефъ на Алеко Константиновъ.

Ето какъ г. Кебърле почете своя патронъ:

— „Паметната бронзова плоча, която днесъ освещаваме тукъ и въ която, както виждате, сполучливо сѫ отлѣти благороднитѣ черти на писателя-общественикъ и основатель на Българския туристически съюзъ, е предназначена да засвидетелствува уважението, което ние Алековци питаемъ къмъ личностьта на Алеко Константиновъ.

И наистина, има ли измежду стотицитѣ български общественици и писатели другъ нѣкой, който тъй вдъхновено и успѣшно да е застѫпвалъ това, което представлява днесъ нашата програма, нѣкой който тъй настоятелно да подканва гражданитѣ да напустнатъ прашнитѣ и опушени дѣлнични обстановки и се отзоватъ въ чистата омайна Божия природа — тъй тайнствена, величествена и вѣчна.

Трѣбва да признаемъ, че другъ общественикъ съ прозрѣнието за значението на туризма и инициативата на Алеко Константиновъ нѣмаме.

Следъ подвизитѣ на апостолитѣ за свободата, масата на българския народъ имаше нужда (между друго) и отъ водачи, които да я изведатъ на хоризонтитѣ на българската природа, отъ която народа, поради робство, само съ голѣми ограничения е могълъ да се ползува и да ѝ се радва.

Такъвъ водачъ българскиятъ народъ намѣри въ Алеко Константиновъ, водачъ, който вѣчно ще стои начело на едно движение къмъ опознаване на българитѣ съ роднитѣ имъ земя, природа и битъ; движение още и за индивидуално и обществено възмѫжаване чрезъ закаляване и поддържане на крепкостьта на тѣлото, духа и добрата воля.

Какво, обаче, спечелихме ние, Алековци, въ повече отъ инициативата на Алеко Константиновъ?

Любовьта къмъ природата ли?

Не! — тя малко-много е въ всѣко сѫщество.

Удоволствието ли да бродимъ волни по роднитѣ планини и поля?

Не е и то. Стремежътъ на човѣка къмъ волно странствуване е безъ начало и безъ край.

Оригиналниятъ, непокваренъ общественикъ тури основата на една организация, достойна за неговитѣ качества и духъ. Мнозина скромни граждани и юноши безъ претенция отдавна отдѣлятъ безвъзмездно време, трудъ и срѣдства, за да градятъ дѣлото на нацията. Тукъ тѣ намиратъ една школа за възпитание въ обществена работа и школа за изучаване природата, която е главенъ източникъ на всички материални блага. Тѣ работятъ и за физическо закрепване на децата и юношитѣ, които сѫ надеждата и бѫдещето на страната.

Прочее, по завета на Алеко, трѣбва да привличаме все повече българи къмъ излѣтуване въ планинитѣ.

Да пребѫде неговото свѣтло дѣло!“

МАТЕРИАЛНОТО ТВОРЧЕСТВО НА Б. Т. С. ПРЕЗЪ 1940 ГОД.

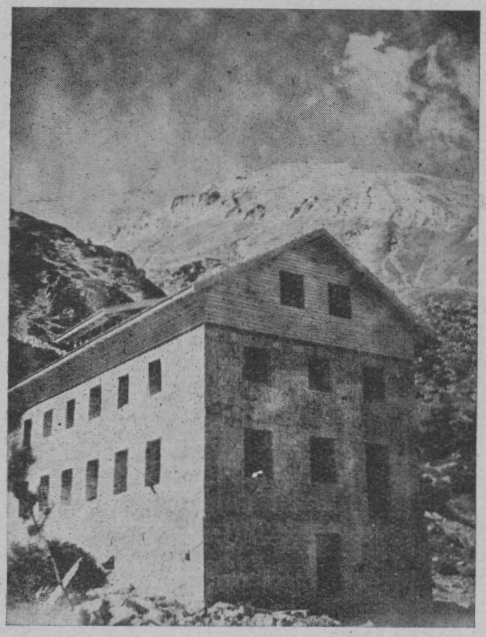

Снимка Шарлаковъ — Хижа „Елъ-Тепе“

Презъ настоящата година, въпрѣки тревожното време, което живѣемъ, съюзната дейность безъ колебание продължава своя творчески пѫть. Калени въ борбата съ несгодитѣ на планината нашитѣ другари не се повлияха отъ смутното време и завършиха започнатитѣ въ планината хижи и заслони. Още нѣколко хижи и заслони кацнали всрѣдъ нашитѣ хубави планини, за да дадатъ приемъ на многото поклонници на планинския миръ. Тази година се поздравляваме съ следнитѣ дѣла:

Хижа „Елъ тепе“ въ Пиринъ. Построена е въ подножието на вр. Елътепе, половинъ часъ надъ старата хижа. Строи се отъ клона въ Банско съ подкрепата на Съюза. Хижата презъ настоящата година се покри. Остава идната пролѣть да се довърши. Представлява една масивна сграда съ три етажа. Ще струва цѣлата къмъ 600.000 лева. До сега сѫ изразходвани 300.000 лева. Тази хижа навременно се строи отъ клона въ Банско, защото идва да задоволи една отъ най-крещящитѣ нужди въ страната. Тази хубава планина, която ни открива толкова много красоти не можеше да се посети отъ всички, които искаха, защото нѣмаше мѣсто за подслонъ. Досегашната хижа съвсемъ не можеше да задоволява тия нужди.

Идната година при изнасяне съюзния конгресъ въ Банско ще бѫде осветена и хижата.

Хижа „Узана“ въ Стара планина. Построена е отъ клона въ гр. Габрово. Представлява масивна сграда на три етажа. Изразходвани сѫ надъ 500.000 лв. за построяването ѝ. Хижата е окончателно доизкарана и има постояненъ пазачъ. Намира се на 4 часа отъ гр. Габрово. До сѫщата може да се отива и съ превозно срѣдство.

На 8. IX. т. г. стана тържественото ѝ освещаване. Присѫтствуваха надъ 1.500 души туристи, между които представители на клоноветѣ въ Търново, Стара-Загора и Казанлъкъ. Отъ страна на Ц. Н. присѫтствуваха подпредседателтъ на съюза Георги Драгоевъ, касиерътъ П. Хаджиевъ и членътъ д-ръ А. Пиперовъ и отъ страна на Контролната комисия председателтъ Ив. Ламбовъ. Следъ службата, говори председателтъ на клона Коста Пенчевъ. Следъ него поднесоха приветствия представителтъ на Ц. Н., Г. Дра-

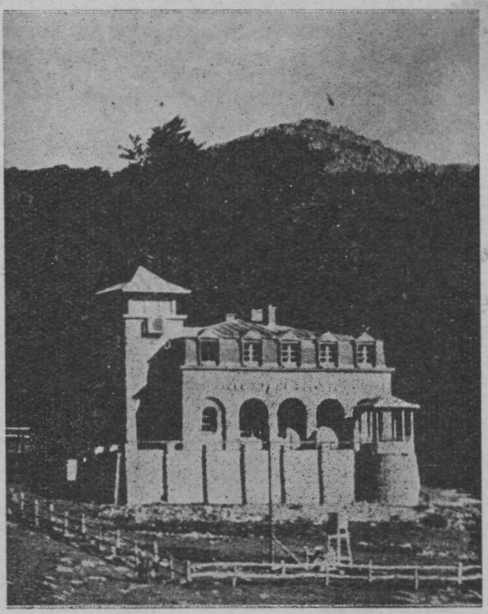

Хижа „Узана“ — Снимка Драгоевъ

гоевъ и Иванъ Ламбовъ. Сѫщо говориха представители на клоноветѣ.

Заслонъ „Козята стена“ въ Стара планина. Заслонътъ е построенъ подъ вр. Козята стена въ Стара планина отъ клона въ Плѣвенъ.Не е още окончателно довършенъ. Работи се усилено. Заслона ще бѫде двуетаженъ. За построяването сѫ необходими къмъ 150.000 лева. Този заслонъ ще има голѣмо планинарско значение, защото ще позволи на онія, които искатъ да обходятъ билото на Стара планина отъ вр. Баба до Св. Никола, да могатъ да сторятъ това безъ слизане долу. Той отстои на 5 часа отъ хижа Амбарица и на толкова отъ хижа Царичина. За заслона ще може да се отива отъ нѣколко мѣста. Презъ Карлово и Троянъ, а така сѫщо отъ хижа Амбарица и хижа Царичина.

Полагане основния камъкъ се извърши тържествено на 8. IX. т. г. Присѫтствуваха туристи отъ Карлово, Плѣвенъ, Троянъ, Тетевенъ и Ловечъ. Всичко около 500-600 души, между които и селяни отъ близкитѣ села.

Следъ службата извършена отъ двама свещеници, говориха Д. Каракашевъ, председатель на клона въ Плѣвенъ, който прочете акта за полагане основния камъкъ, представителътъ на Ц. Н. г. Т. Тодоровъ, представители и на другитѣ клонове. На това тържество представителътъ на Ц. Н. връчи ордена на почетния съюзенъ членъ отъ Карлово В. Чардаклиевъ, съ който Негово Величество Царьтъ е благоволилъ да го награди по случай 40 год. на Съюза за неговата голѣма туристическа дейность.

Сѫщиятъ се изгради по случай 40 годишнината на Б.Т.С., въ честь и паметь на народния поетъ, въ неговата „Великата Рилска пустиня“.

Заслонътъ е построенъ въ Пазаръ-дере — Дупнишка Рила — на 2300 м. височина, съ срѣдствата на Централното настоятелство на Б. Т. С. при планъ и ржководство на съюзния архитектъ Генчо Скордевъ. Строежътъ му бѣше възложенъ на Дупнишкия клонъ „Рилски езера“.

Заслонътъ костува лв. 190.000, като не се взима подъ внимание безплатно отпустнатитѣ отъ Гранитоидъ цементъ и превозъ.

Съ постройката на тази високопланинска хижа става достѫпенъ за посещение презъ всѣко време на годината единъ чисто алпийски кѫтъ отъ Рила, включенъ между върховетѣ „Дамга“, „Върло“, „Калининитѣ“ и „Поличитѣ“, както и мѫчнодостѫпнитѣ до преди езера „Кара-гьолъ“ и „Градинскитѣ“. Заслонътъ ще задоволява и една насѫщна нужда на скиоритѣ, защото „Пазаръ-дере“ представлява великолепенъ скиплацъ.

Заслонътъ е открить за ползуване и има постояненъ пазачъ. Стопанисването на сѫщия е възложено на дупнишкия клонъ отъ БТС. „Рилски езера“.

Той се намира на разстояние 3 часа отъ хижа „Скакавица“, на 1.30 ч. отъ „7-тѣ езера“, на 1 часъ разстояние отъ в. „Дамга“. На сѫщото разстояние почти отъ „Калининитѣ“, „Кара-гьолъ“ и „Градинскитѣ езера“.

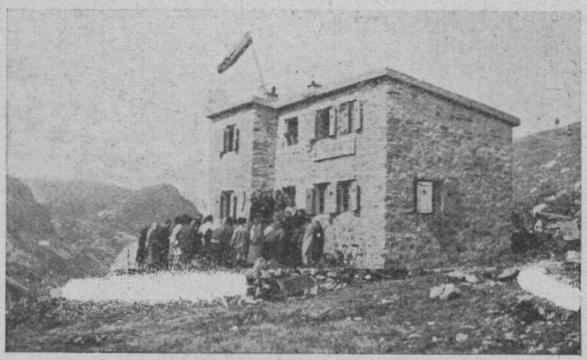

Заслонъ „Ив. Вазовъ“ -планина

Заслонъ Ив. Вазовъ въ Рила-планина. На 25 августъ 1940 год. се извърши освещаването на юбилейния високопланински заслонъ-хижа „Иванъ Вазовъ“ въ Пазаръ-дере, Рила планина. Присѫтствуваха Ц. Н. на Б. Т. С. начело съ председателя и около 300 души туристи.

Заслонътъ е срѣдопѫтъ за Рилския манастиръ, Мальовица, Еленинъ връхъ, Урдини езера, Чанакъ-гьолъ, 7-тѣ езера, хижа „Скакавица“, долинитѣ на р. р. Бистрица, Отовица, Елешница и Каменица и може да даде подслонъ на 60—70 души.

Хижа „Рай“ въ Стара-планина. Хижата е построена отъ клона ни въ Калоферъ, подъ вр. Юмрукъ-чалъ, въ една отъ найдивнитѣ части на Стара-планина. Хижата представлява двуетажна масивна постройка. Изразходвани сж за нея надъ 200,000 лева. Има 80 легла. Хижата е окончателно довършена и има постояненъ пазачъ. Отъ нея ще има интересни обекти за излети. Изкачване на в. Юмрукъ-чалъ, къмъ хижа Тжжа, хижа Мазалатъ, вр. Мазалатъ, вр. Кадемли и др.

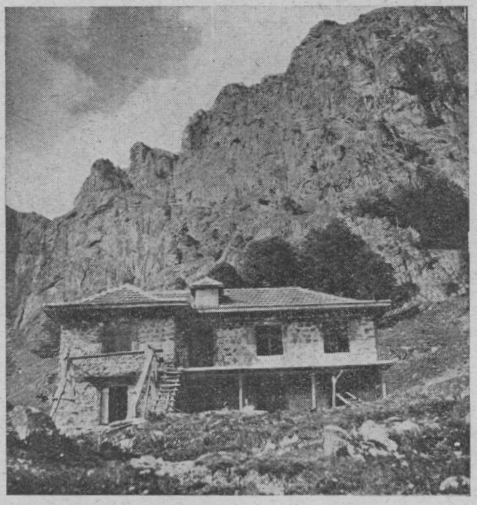

Снимка Рунтовъ — Хижа „Рай“

Хижа „Здравецъ“ въ Родопитѣ. Хижата е построена подъ вр. Юрукъ-аланъ, отъ клона въ гр. Пловдивъ. Представлява една масивна триетажна постройка. За нея сж изразходвани 450,000 лева. Обзаведена е много добре: има топла и студена вода. Спалнитѣ сж съ легла. За строежа на хижата почетниятъ членъ на Съюза Дончо Чакъровъ е подарилъ около 200.000 лв. Отъ хижата се отива за Бѣла-Черкова и отъ тамъ за вр. Персенкъ. На единъ часъ отстои отъ хижа „Руенъ“, презъ която може да се слѣзе за 3 ч. въ Асеновградъ. Хижата ще има едно голѣмо локално значение, защото ще спомогне за развитието на туризма въ гр. Пловдивъ. До сега този градъ нѣмаше близъкъ обектъ за еднодневни излети. Съ тази хижа ще се запълни тази голѣма нужда.

Освещаването на хижата се извърши на 22. IX. т. г. Присжтствуваха Пловдивскиятъ Митрополитъ Кирилъ, кметътъ на града г. Малчевъ и др. официални лица. Съюзътъ се представляваше отъ члена на Ц. Н. г. Т. Тодоровъ. Следъ службата, която се извърши отъ Митрополитъ Кирилъ и нѣколко свещеници, произнесе речь Митрополита, представительтъ на Съюза Т. Тодоровъ, кметътъ на града г. Малчевъ и др. Отговори председательтъ на клона Ст. Атанасовъ, който благодари на всички и поднесе художественъ адресъ въ знакъ на благодарность отъ страна на клона на Дончо Чакжровъ и неговата госпожа, за заслугитѣ, които иматъ по изграждането на хижата. На освещаването присжтствуваха надъ 1000 души. Следъ това се сложи народна трапеза.

За хижата се отива отъ Пловдивъ за $2^1/_2$ часа.

Хижа-наблюдателница „Фердинандовъ връхъ“ 2347 метра. Тя е вече готова и започва да функционира отъ 1 ноември т. год., когато и ще започнатъ официалнитѣ метеорологически наблюдения. Това е третата високопланинска наблюдателница въ България (заедно съ в. Мусала и Черни връхъ) и завършва по единъ почти идеаленъ начинъ мрежата на високопланинскитѣ обсерватории у насъ. Тя се реализира благодарение инициативата и сътрудничеството на Централния метеорологиченъ институтъ и Калоферската културно-про-

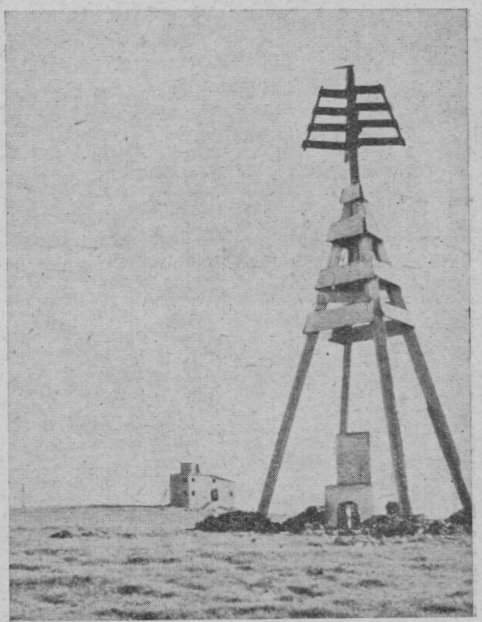

Наблюдателница „Фердинандовъ връхъ“ — Снимка Рунтовъ

свѣтна дружба въ София, както и на подкрепата на общогражданския комитетъ, въ който имаше и представитель на Централното настоятелство на Б. Т. С. Строителнитѣ работи бѣха извършени съ голѣмото съдействие на Калоферския комитетъ, начело съ кмета на гр. Калоферъ и председателя на тамошния туристически клонъ „Хайдутъ“.

Плановетѣ сѫ изработени отъ арх. П. Калчевъ, а контролата по строежа е извършена отъ архитектитѣ Г. Скордевъ и Д. Ярцевъ.

Поради особенитѣ събития, тържественото освещаване се отлага за следващето лѣто, обаче, туристическата стая ще бѫде достѫпна за туристи още тази есень.

Маркировката на Пиринъ.

Следъ маркирането на Мусаленския дѣлъ въ Рила и на Юмрукчалския дѣлъ въ Стара планина, Съюзътъ предприе маркирането на по-главнитѣ пѫтеки на Пирина. Маркиранъ е пѫтьтъ отъ гр. Разлогъ за хижата П. Яворовъ, Рѫбътъ, Кончето, Кутело до вр. Елъ-тепе, като преди да се стигне до хижа П. Яворовъ, до Върбовския кладенецъ, е поставена една табелка за водата, която е последна до хижата. Сѫщо е поставена такава табелка до езерото Суходолъ, на която е отбелязано, че е последна вода до Бъндерица. Сѫщо има табела на Рѫба при Байова Дупка, която сочи пѫтя презъ Байова дупка за Разлогъ. Пѫтьтъ по Рѫба, Кончето и Кутело е маркиранъ не само по самия рѫбъ, но по наклона; сѫщо е маркиранъ не по самото вѫже на Кончето, но по-надолу. Този етапъ отъ маркировката е окончателно готовъ. Поставени сѫ 62 желѣзни табелки. Цвѣтътъ на коловетѣ е жълтъ съ черно. Табелкитѣ сѫ сѫщо съ жълто и черно, а стрелкитѣ и посочака съ червена боя.

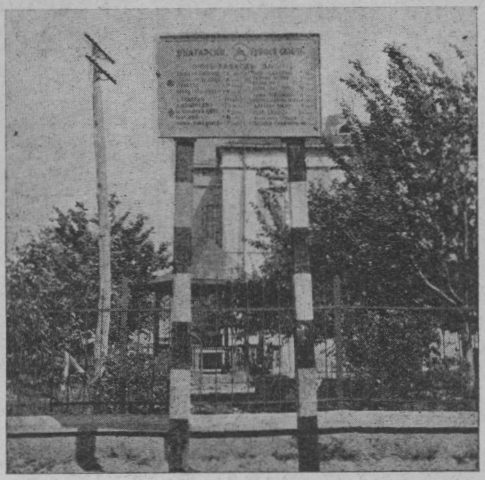

Началната табела на маркировката — Разлогъ

Приготвени сѫ материалитѣ и сега се поставятъ за пѫтекитѣ:

1. Банско, Почивния домъ, по новия пѫть до хижа Бъндерица и отъ тамъ на вр. Елъ-тепе. Отъ хижа Бъндерица презъ Бъндеришкитѣ езера, Превала до Тодоринъ връхъ, Василашкитѣ езера, хижа Дамяница.

2. Отъ хижа Дамяница, Василашкитѣ езера, Превала между Дженгала и Мангъръ тепе до езерото Папазъ-гьолъ.

Ще се поставятъ знаци и на Портата, които ще посочватъ пѫтя за Тевното езеро и за хижа Попина лѫка. Сѫщо ще бѫдатъ поставени такива на езерото Папазъ гьолъ, които ще посочватъ за хижа Велебитъ.

За тази маркировка Съюзътъ изразходва къмъ 40.000 лв., плюсъ помощьта отъ клоноветѣ въ Разлогъ и Банско.

Мура

† ЛЮБЕНЪ ГЕНЧЕВЪ

На 13 септемврий 1940 год. загина при автомобилна злополука известниятъ на туристическитѣ ни срѣди планинарь Любенъ Генчевъ.

Генчевъ бѣ изключителенъ почитатель на планината и то презъ цѣлата година и въ всичкитѣ ѝ разновидности. Той си бѣ така устроилъ живота, че всичко свеждаше до професията си и до планината. Когато не бѣше на работа, бѣше въ планината; когато не говорѣше за работа, говорѣше за планината. Това му бѣха двата свѣта, като често пѫти вториятъ вземаше връхъ.

Въ планината, обаче, той не бѣше само почитатель. Той бѣше и строитель. Много отъ тухлитѣ, керемидитѣ, даже и цимента на хижа „Кумата“, сѫ изнесени отъ неговия гръбъ. Бѣше и идеологиченъ строитель. Генчевъ е единъ отъ тѣзи, които чрезъ своитѣ зимни преходни излети, дадоха начало на масовото посещение на голѣмитѣ ни планини зиме. Генчевъ е единъ и отъ тѣзи, които въпрѣки че бѣха осмивани, тръгнаха съ пикела и гвоздеитѣ по нашитѣ планини, за да търсятъ „новитѣ пѫтища“ по тѣхъ.

Но и като човѣкъ, Генчевъ бѣше изключителенъ. Той нѣмаше неприятели. Поне никой не искаше да му бѫде такъвъ.

Винаги бѣше щастливъ и засмѣнъ, при все че не всичко му се нареждаше.

На три пѫти щѣше да загине въ планината. На три пѫти се спаси по чудо, докато смъртьта го намѣри извънъ неговия блѣнъ и то само петь дни следъ вѣнчавката му. И тукъ сѫдбата не се оказа много благосклонна къмъ него.

Генчевъ умира тридесетгодишенъ.

Лека му пръсть!

Б. Стоичковъ.

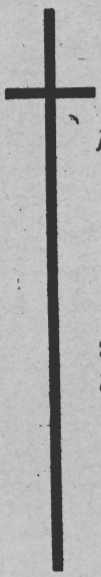

Приятельтъ на всички ни

Любенъ Генчевъ

(Генчо)

роденъ 15 Априлъ 1910 год. — Варна

загина трагично на

13 Септемврий 1940 г.

Членоветѣ на Български алпийски клубъ

София. 14. 9. 40 год.

ИЗЛѢЗЛА ОТЪ СРѢДАТА НА ОБЩЕСТВОТО, ЦЕЛЬТА НА ВСѢКА ЕДНА КООПЕРАЦИЯ Е ДА ЗАДОВОЛЯВА НУЖДИТѢ НА ТСВА ОБЩЕСТВО. КАТО РЕАЛИЗИРВА САМО ОНИЯ ПЕЧАЛБИ, КОИТО Й СѫЩ НУЖДНИ ЗА ПОДДЪРЖАНЕ НА СВОЕТО ФУНКЦИОНИРАНЕ

ТУРИСТИЧЕСКАТА КООПЕРАЦИЯ

Клементина 4 — Тел. 2-61-19

СПОРТНИ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ

СЪДЪРЖАНИЕ на кн. 7-8 — Нашето списание. Съюзни и клонови вести. *** — Какво се каза за 32-ия съборъ на Б.Т.С. въ Бургасъ. . . Цоню Гиргановъ — . . . И какво се казва за 32-ия съборъ на Б.Т.С. въ Бургасъ. Ц. Цанковъ — По Срѣдна гора. Б. Стоичковъ — Какъ отидохме до Странджа. Г. Драгоевъ — Радио-предаването отъ Черни връхъ. П. Боевъ — Планинарството като възгледъ за живота. *** — Орелефътъ на Алеко Константиновъ. Мура — Материалното творчество на Б.Т.С. презъ 1940 г. † Любенъ Генчевъ

Печатница КНИПЕГРАФЪ — София